

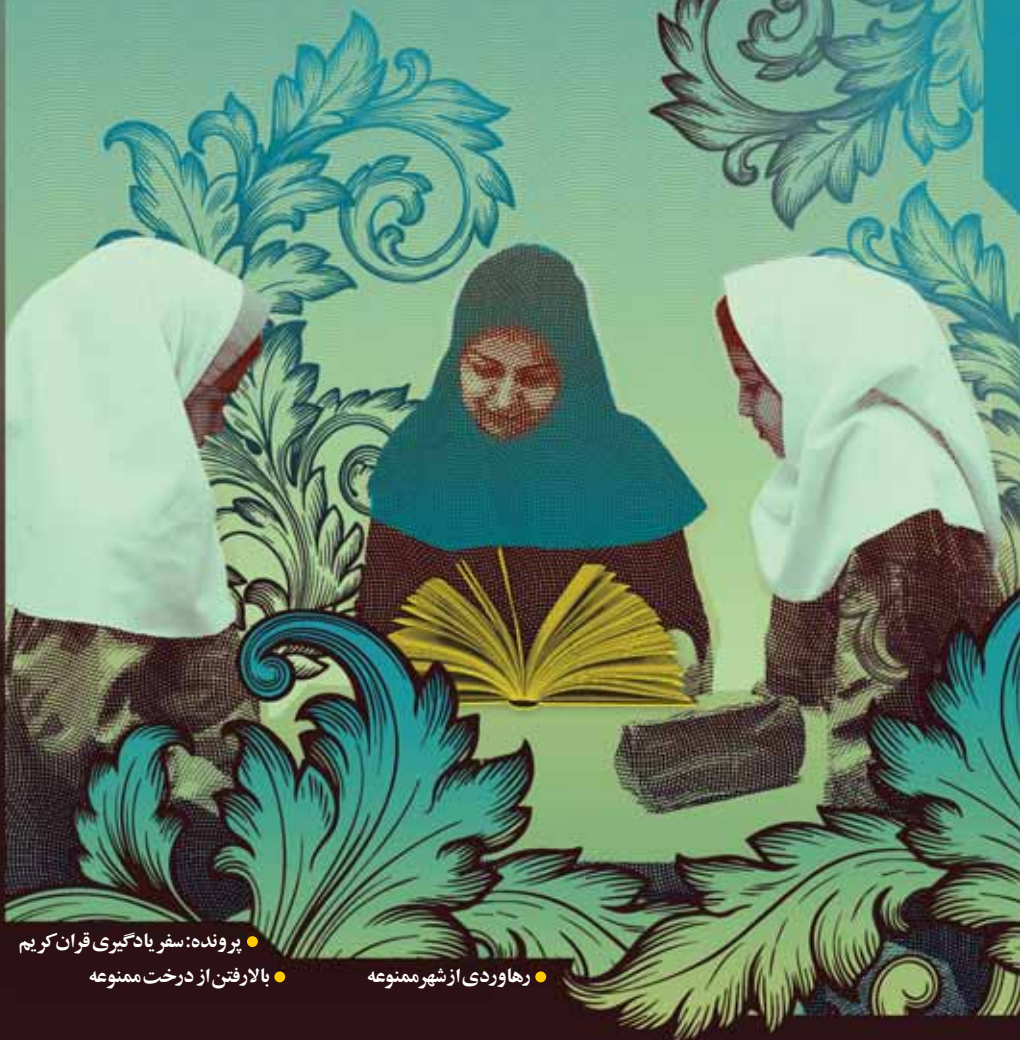
آموزش ابتدایی

دانشگاه فرهنگیان
معاونت پژوهش و توسعه آموزشی
مجله علمی-پژوهشی آموزش ابتدایی

رشد

ماهنامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران دبستان، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
www.roshdmag.ir دوره‌ی بیستم - آبان ۱۳۹۵ - شماره‌ی پیاپی ۱۵۹ - ۴۸ صفحه - ۱۰۰۰۰ ریال

● پرونده: سفر یادگیری قرآن کریم

● بالارفتن از درخت ممنوعه

● رهاوردی از شهر ممنوعه

تلنگری برای تفکر

مهلت ارسال پاسخ‌ها: ۲۰ آذر ۱۳۹۵

روسو معلم خوب کسی است که چگونه یاد گرفتن و چگونه اندیشیدن را به دانش‌آموزان یاد می‌دهد لیکن این امر همانند دیگر امور عرصه‌ی تعلیم و تربیت مستلزم رعایت ملاحظات‌ی است.

به نظر شما: ۱. اتخاذ چه تدابیری می‌تواند فرصت‌های هم‌اندیشی و بسترهای چالش‌برانگیز علمی در فرایند تعلیم و تربیت را به یک موقعیت سودمند علمی و قابل استفاده برای دانش‌آموزان مبدل سازد؟ ۲. فواید ره‌آورد این روش برای دانش‌آموزان و آموزگاران چیست؟

دوستان همراه، در این شماره از مسابقه‌ی تلنگری برای تفکر نیز از محتوای مجله دو سؤال طرح شده است. با قدردانی از مشارکت و همگامی شما در این فعالیت فرهنگی، خواهشمند است پاسخ‌های خود را به صندوق پستی یا ترجیحاً ایمیل مجله بفرستید.

● ایجاد فرصت‌های هم‌اندیشی و هم‌افزایی در فرایند تعلیم و تربیت یکی از تدابیر مؤثر و موفق در رشد و ارتقای قابلیت‌ها و مهارت‌های ذهنی دانش‌آموزان به شمار می‌آید و به قول ژان‌ژاک

بهزاد نعمتی - ششمین جشنواره‌ی عکس‌رشد

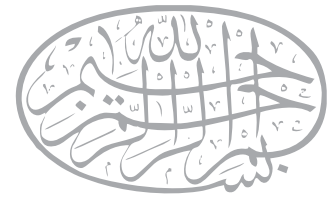
صندوق پستی مجله: ۱۵۸۷۵-۳۳۳۱

ایمیل مجله ebtedayi@roshdmag.ir

آموزش ابتدایی

ماه نامه ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی برای آموزگاران دبستان، دانشجویان
www.roshdmag.ir دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان آموزشی
دوره ی بیستم- آبان ۱۳۹۵ - شماری پی‌درپی ۱۵۹ - ۴۸ صفحه - ۱۰۰۰۰ ریال

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

مدیر مسئول: محمد ناصری
سر دبیر: اصغر ندیری
شورای برنامه‌ریزی:
فاطمه رمضان، سیده زهرا یاسینی،
یدالله رهبری‌نژاد، صادق صادق‌پور
مدیر داخلی: مریم موسوی
ویراستار: کبری محمودی
طراح جلد: محمود حسینی
طراح گرافیک: پریسا شندوسی
نشانی دفتر مجله:
تهران، ایران شهر شمالی، پلاک ۲۶۶
صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۳۳۳۱
تلفن: ۸۸۸۳۹۱۷۸
۰۲۱-۸۸۸۳۱۱۶۱-۹ (داخلی ۴۲۹)
نمبر: ۸۸۳۰۱۴۷۸

وبگاه: www.roshdmag.ir
roshdmag:
پیام‌نگار: ebtedayi@roshdmag.ir
تلفن پیام‌گیر نشریات رشد:
۸۸۳۰۱۴۸۲
کد مدیر مسئول: ۱۰۲
کد دفتر مجله: ۱۰۹
کد مشترکین: ۱۱۴
نشانی امور مشترکین:
تهران، صندوق پستی: ۱۶۵۹۵/۱۱۱
تلفن امور مشترکین:
۷۷۳۳۶۶۵۵ و ۷۷۳۳۶۶۵۶-۰۲۱
شمارگان: ۲۹۰۰۰
چاپ: شرکت افست (سهامی عام)

یادداشت سردبیر - نشانیست پیمود بالای او / اصغر ندیری ۲

گفت‌وگو - از محبت خاها گل می‌دهد / معصومه حبیب‌پور ۴

گزارش - جرأت داری ما را به چالش بکشی؟ / زهرا صنعتگران ۷

● المپیاد با دستان کوچک / نادر قوتی ۳۸

آموزش - رفتار مناسب با دانش آموز خجالتی / دکتر نیره شاه‌محمدی ۱۰

● الگوی طراحی آموزشی هینیچ / محمدرضا احمدی ۲۷

● با این مزاج تند فلفل نخوری / اکرم سادات کلاکی ۳۲

● تاب آوری در عرضه و تقاضای تعلیم و تربیت / بهنام حکمتی ۳۴

● نشانه‌های صاحب نشانه / دکتر میترا دانشور ۴۲

در ساحل قرآن - بالا رفتن از درخت ممنوعه / ناصر نادری ۱۲

پرونده - سفر یادگیری قرآن کریم / رضا نباتی ۱۶

● نسیم کوی جانان / سودابه گلکار ۲۲

اطلاع‌رسانی - چرخ‌دنده‌های صنعتی فرهنگ / محمود یحییوی ۲۴

● برگزیدگان مسابقه‌ی تلنگری برای تفکر (دوره‌ی نوزدهم) / ۴۸

تجربه‌ی سبز - دوستی با ادبیات کهن و معاصر / انیسه سلج محمدی ۲۵

● منبع سهل الوصول / طاهره اکرا موسی‌پور ۳۷

● اقتصاد مقاومتی در زنگ هنر / خداداد مزدائی ۳۶

یادداشت - قطره‌ی دریای متلاطم / علیرضا سودمند ۲۶

جغرافیای آسان - مواظب زیر پایتان باشید / دکتر مهدی چوبینه ۳۰

موزه - رهاوردی از شهر ممنوعه / زهرا ذکریاپور ۴۰

همراهان ما - پاسخ به نامه‌ها / ۴۴

کودک و سینما - یک روانشناسی خودمانی / مهران نعمت‌اللهی ۴۶

قابل توجه نویسندگان و مترجمان:

● مقاله‌هایی که برای درج در مجله می‌فرستید، باید با اهداف و رویکردهای آموزشی تربیتی فرهنگی این مجله مرتبط باشند و نباید قبلاً در جای دیگری چاپ شده باشند. ● مقاله‌های ترجمه شده باید با متن اصلی هم‌خوانی داشته باشند و متن اصلی نیز همراه آن‌ها باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، بر یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته یا تایپ شود. مقاله‌ها می‌توانند با نرم‌افزار word و روی CD و یا از طریق پیام‌نگار مجله ارسال شوند. ● نثر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قرار دادن جدول‌ها، شکل‌ها و عکس‌ها در متن مشخص شود. ● مقاله باید دارای چکیده باشد و در آن هدف‌ها و پیام‌نویشتار در چند سطر تنظیم شود. ● کلمات حاوی مفاهیم نمایی (کلیدواژه‌ها) از متن استخراج و روی صفحه‌ای جداگانه نوشته شوند. ● مقاله باید دارای تیتراژ اصلی، تیتراژهای فرعی در متن و سوتیتر باشد. ● معرفی نامه‌ی کوتاهی از نویسنده یا مترجم، عناوین و آثار وی پیوست شود. ● لازم به ذکر است مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله‌های رسیده مختار است. ● مقالات دریافتی بازگردانده نمی‌شود. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان مجله نیست.

نشایست پیمود بالای او

گفتن و نوشتن درباره‌ی معلمی و معلمان نظیر دریا را به پیمان پیمودن است. کاری بس عظیم. این یعنی در این محیط موج و پویان اگر اکنون نظری داده شود یا اشاره‌ای برآید گویی آن است که نشانی قطعه ابری را لحظاتی پیش بدهیم که در حال حاضر در جای خود نیست. به قول حکیم فردوسی که می‌فرماید:

به فرسنگ صد بود بالای او

نشایست پیمود بالای او

خاطر همکاران و خوانندگان عزیز این سطور را به این نکته جلب می‌سازم که برخلاف لختی و سکونی که احتمالاً برخی در نقاطی از بدنه‌ی جامعه‌ی تعلیم و تربیت کشور می‌بینند، یک تلاش مستمر، نهفته یا آشکار و روندی ریشه‌دار در خانواده‌ی آموزش و پرورش در اقصا نقاط وطن در جریان و سیلان است. به واسطه‌ی شغل و علاقه‌ام، بسیار آموزگاران را دیده‌ام که از زندگی و آسایش خود زده‌اند تا فرزندان میهن به تعالی برسند و حتی حرکات و فعالیت‌های خودجوش در جریان فرایند یاددهی و یادگیری در هر واحد آموزشی دیده می‌شود.

در اثبات این ادعا، نظر خوانندگان محترم را به مجلات رشد، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، تارنوشته‌ها و شاید از همه عام‌تر و دسترس‌تر به رسانه‌هایی همچون تلگرام جلب می‌کنم. صرف‌نظر از برخی مطالب بی‌هدف یا خستگی‌زدا و سرگرم‌کننده در کانال‌ها و خطوط بسیاری از آموزگاران، اخبار و اطلاعات مفیدی نیز در آن‌ها ردوبدل می‌شود که اغلب از نوع تعاملی، نتیجه‌ی نشست‌های علمی، تدریس پژوهی، دوره‌های خطرناک‌گیز و معرفی یا جرح و تعدیل‌های انواع روش‌های اقدام پژوهی، تدریس پژوهی و ارزشیابی است.

علاوه بر این‌ها معرفی کتاب‌ها و ناشران فرهنگی موجود است که در آن‌ها کار آحاد آموزگاران تلاش‌گر را که بی‌چشم‌داشت نتیجه‌ی عرق‌ریزان علمی روح و جسم خود را به نمایش گذاشته‌اند، می‌توان شاهد بود. چشم‌ها را باید شست. حساب افراد از یکدیگر جداست. نه اینکه از اهالی این صنف باشیم و در اندیشه‌ی دفاع از هم‌قطارهای خود، اما صادقانه عده‌ای کثیر را می‌بینیم که شب و روز در تلاش‌اند. در این ایام بجاست از آموزگاران نیز یاد کرد که در راه کمک به هم‌نوع یا دفاع از ایده، هدف و انتخاب خود حتی جان شیرین را در طبق اخلاص نهاده و هدیه‌ی دوست کرده‌اند. اگر مختصر جست‌وجویی در خبرها و سایت‌ها شود به نام‌هایی مانند مرحوم حمیدرضا گنگو زهی یا عسکر زاهد انزانی و علی بخش نوروزی، ثریا مطهرنیا و فاطمه مولوی و بسیاری دیگر برمی‌خوریم که در راه نجات دانش‌آموزان خود فداکاری کرده‌اند.

در انتها با ذکر مفهوم چند بند از سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور موسوم به سند مشهد مقدس، به تاریخ آذر ۱۳۹۰ سخن را به پایان می‌رسانم:

«تحول در نظام آموزش و پرورش مبتنی بر فلسفه‌ی تعلیم و تربیت اسلامی و در جهت رسیدن به مراتبی از حیات طیبه است. با اعتلای منزلت اجتماعی و معیشت معلمان، افزایش انگیزه‌ی آنان برای خدمت مطلوب در نظر باشد. توسعه‌ی مهارت حرفه‌ای و توانمندی‌های علمی و تربیتی با ارتقای کیفی آموزش‌های ضمن خدمت منظور شود.»

کودک و کفش بزرگان

از زمانی که نهاد رسمی تعلیم و تربیت بنا نهاده شد، این صدای بزرگسالان بود که از آن شنیده می‌شد. گوش کن، بگو، نخند، نخور، برو و بیا. و این کودک بود که در هزار توی خود، درون مشتش خود و مخیله‌اش از این حصار خارج می‌شد و نمی‌خواست دوباره وارد این محدوده‌ی تنگ شود، مگر اینکه ترکه و تهدید میرزا، مربی یا آموزگار او را وادار به پایین آمدن از آسمان آزادی‌اش سازد. کودک با زبان بی‌زبانی می‌گفت که بازی با همسالان و بالا رفتن از درخت و دیدار او را ورزیده می‌سازد؛ چه ذهنی و چه جسمی. و البته قرن‌ها والد و بزرگسال می‌گفت: «من بهتر می‌دانم. پس بی‌چون و چرا گوش کن و انجام بده.»

اگر طبق این بیت، مثلاً **سعدی** را طرفدار سخت‌گیری بر متعلمان (کودکان و دانش‌آموزان) بدانیم:

به خردی درش ز جر تعلیم کن

به نیک و بدش وعده و بیم کن

خواهیم دید که از آن بیشتر نیز آموزش خشک و رسمی با چاشنی رنج و ترس تجویز شده است.

عطار نیشابوری تعریف می‌کند:

کودکی می‌رفت و در ره می‌گریست

کاملی گفتش که این گریه ز چیست

گفت بر استاد باید خواند درس

چون ندارم یاد، می‌گیرم ز ترس

و اما با تعمق در عقاید متقدمان می‌بینیم که آنان نیز چنین باوری داشته‌اند و بسیاری به مانند **ارسطو** می‌گفتند: «ریشه‌های آموزش تلخ است، اما میوه‌اش شیرین می‌شود.»

و البته چه لذت‌بخش است که می‌بینیم دسته‌ای دیگر از فضلا و دانشمندان، از جمله ایرانیانی مانند **مولانا جلال‌الدین بلخی**، به سخت‌گیری در فرایند یاددهی - یادگیری اعتقادی ندارند و به همدلی و همراهی با کودک توصیه می‌کنند.

چون که با کودک سروکارت فتاد

پس زبان کودک باید گشاد

همانا این گفته ناظر بر تعالیم آسمانی و کهن ماست و بی‌شک در رده‌ها و قسمت‌هایی، **سعدی**، **عطار** و دیگر علما نیز به آن آگاهی داشته‌اند. پیامبر مهربانی‌ها در کلام جهان‌آفرین طرف صحبت قرار می‌گیرد و از سر رأفت می‌شنود که:

«ای پیامبر! همانا اگر ناشکیب و سخت‌گیر بودی، مردم از گرد تو پراکنده می‌شدند.»

در بیانی استعاری، همه‌ی ما کودکانی بیش نیستیم و هیچ‌گاه، حتی اگر ده‌ها سال از عمرمان بگذرد، دریچه‌ی دید کودکی‌مان بسته نخواهد شد.

پاهای ما بزرگ شده‌اند، اما نمی‌خواهیم کفش‌های کودکی را از آن‌ها خارج کنیم. اگر کفشان تنگ شد، آموزگار ما بگذارد به روش هنرمندانه و البته کودک‌وار پا در کفش بزرگان کنیم و آن را در گل و لای بازی و نقش‌آفرینی بی‌الاییم. بی‌تردید، در همین چالش پرسش و نقش‌پذیری است که کودک شمارهی درست و مناسب خود را می‌یابد و به نشانی می‌رود که باید به آن برسد.

با محمود حکیمی
معلم و نویسنده

از محبت خارها

می دهد

معصومه
حبیب پور

● از تحصیلات و سوابق کاری و علمی خود بر ایمان بگوئید.

من در سال ۱۳۲۳ در تهران تولد یافتم. پس از دریافت دیپلم - در رشته‌ی طبیعی - از سال ۱۳۴۳ به عنوان سرباز معلم که در آن زمان سپاهی دانش نام داشت - در یکی از روستاهای کردستان به تدریس در دبستان مشغول شدم. از سال ۱۳۴۵ به استخدام آموزش و پرورش در آمدم و در لواسان کوچک تدریس می کردم. در

سال ۱۳۴۸ در دانش سرای عالی تهران به تحصیل مشغول شدم. از سال ۱۳۵۲ در قم در دبیرستان‌هایی مانند پروین اعتصامی و شهریار زبان انگلیسی، ادبیات فارسی و تاریخ تدریس می کردم. از سال ۱۳۵۵، به مدت چهار سال، در دانشگاه لندن، در رشته تعلیم و تربیت تحصیل کردم. در سال ۱۳۵۸، پس از بازگشت به ایران، تحت نظارت شهید رجایی، کتاب‌های تاریخ

اشاره

در این شماره با معلمی گفت و گو کرده ایم که در عرصه‌ی فرهنگ مکتوب نامی آشناست. او در مجموعه تألیفات خود سعی بر به کارگیری روش‌هایی داشته است که بتواند قشرهای گوناگون جامعه و به ویژه جوانان را به خود جلب کند.

حکیمی خود را معلمی می داند که تعداد دانش آموزانش به تعداد شمارگان کتاب‌هایش است. به همین دلیل، در نوشتن وسواس بسیار به خرج می دهد. با توجه به اینکه در این ماه روز کتاب، کتاب خوانی و کتابدار را گرامی می داریم، به نشست ما با محمود حکیمی توجه فرمایید.

بهترین اثر خود را «داستان هایی از زندگانی امیر کبیر» می دانم.

با مرحوم شهید باهنر از سال ۱۳۴۸ دوستی داشتم. او مرا در نگارش داستان های دینی تشویق می کرد. روزی او از وضع تحصیل در انگلستان پرسید. گفتم قصد دارم برای ادامه ی تحصیل در زمینه ی آموزش و پرورش در جهان سوم، به آنجا بازگردم. وی گفت: «با استاد بهشتی درباره ی نشریات کمک آموزشی (رشد فعلی) گفت و گو کرده ایم و قرار است پیک کودک، نوآموز و دانش آموز با نظارت شما از مهرماه ۱۳۵۸ منتشر شوند. بنابراین، برای ادامه ی تحصیل به انگلستان باز نگردید.» چنین شد که از ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۰ در سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی مشغول شدم.

زمینه ی تعلیم و تربیت مقاله می نویسند استفاده کنند و سپس گزار باشند من از زحماتی که مؤلف یا مترجم کتاب تربیتی یا مقاله ی آموزشی - تربیتی متحمل می شود آگاهم.

● با وجود وسایل جدیدی مانند اینترنت، بسیاری از کودکان و دانش آموزان دبستانی از این وسایل جدید استفاده می کنند. آیا استفاده از این وسایل برای دانش آموزان مفید است و معلمان می توانند در راهنمایی آنان مؤثر واقع شوند؟

من عقیده دارم که معلم قبل از هر چیز باید «علم نافع» را از علم «غیرنافع» تشخیص دهد و بعد خود این موضوع مهم را با ذکر مثال های متعدد به شاگردان بیاموزد که مغز ما یک انبان تهی نیست که هر چیزی را در آن بریزیم و نزد خود گمان کنیم هر روز عالم تر می شویم. معلم باید با ذکر مثال های جالب به دانش آموزان خود بیاموزد که آموختن مطالب غیرمفید و بی ارزش موجب می شود زمان و وقت کافی برای آموختن مطالب مفید نداشته باشیم. البته من در زمانی که می دیدم کودک یا نوجوانی با شوق از اینترنت یا

پس از چند ماه، آثار قصه هایم در رفتار و گفتار بچه ها به خوبی آشکار شد. در آخرین ماه خدمت، یکی از دانش آموزان کلاس پنجم خودش داستان کوتاهی نوشته بود. از من خواست داستانش را بخواند. قصه ی او خیلی کوتاه بود، اما در همان داستان کوتاه از محبت سخن گفته بود. این خاطره را هرگز فراموش نمی کنم.

● آیا شما تاکنون کتابی در زمینه ی قصه گوئی برای کودکان منتشر کرده اید؟

در سال ۱۳۸۰ کتاب «مبانی ادبیات کودک و نوجوان» را که با همکاری آقای مهدی کاموس نوشته بودم، انتشارات آرون منتشر ساخت. این کتاب با استقبال نویسندگان و آموزگاران و مادران و پدران روبه رو شد و تاکنون چندین بار تجدید چاپ شده است.

● گذشته از چند اثری که در زمینه ی تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان تألیف کرده اید، در برخی از نشریات آموزشی - تربیتی هم مقالاتی در ضرورت همکاری خانواده با معلم نوشته اید. اصرار شما در این زمینه برای چیست؟

من در مقالاتی که در «ماهنامه ی آموزش و پرورش» و «معلم و خانواده» و چند نشریه ی دیگر نوشتم، بر ضرورت همکاری مداوم آموزگار و خانواده تأکید کرده ام. عقیده دارم، پژوهشگران، آموزگاران و پدران و مادران پیوسته باید از آثار نویسندگان و مترجمان که در

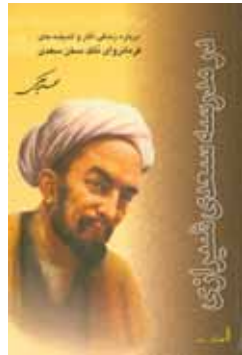
دوره ی راهنمایی را تألیف کردم. از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۱، ۶۲ کتاب علوم انسانی دوره ی دبیرستان را ویرایش کردم. از سال ۱۳۶۱ هم در آموزش و پرورش استثنایی آثار بسیاری را ویرایش یا ترجمه کردم. از سال ۱۳۶۶ به بعد، در مراکز تربیت معلم و ضمن خدمت تدریس می کردم. در سال ۱۳۷۷ بازنشسته شدم. در سال ۱۳۸۰ به خاطر تألیفات بسیار، از طرف وزیر علوم، مدرک درجه ی ۱ هنری (معادل دکتری) دریافت کردم.

● چرا به شغل معلمی و سپس به نویسندگی علاقه مند شدید؟

رفتار محبت آمیز دو معلم خوب در زمانی که در دبستان بُندارازی تحصیل می کردم و رفتار مهرآمیز معلم انشایم در دوره ی دبیرستان موجب شد که به شغل معلمی و نویسندگی علاقه مند شوم. در کتابی که در سال ۱۳۷۴ تحت عنوان «نگرشی بر تعلیم و تربیت کودک و نوجوان» از من منتشر شد. به نقش معلم و تأثیر او بر سرنوشت دانش آموزان پرداخته ام.

● بی تردید از ایام آموزگاری خود خاطرات زیادی دارید. ممکن است یکی از آن ها را برایمان بگویید.

از دوران آموزگاری خود در دبستانی در یکی از روستاهای کردستان خاطرات زیادی دارم. در آن دوران، من در مجله ی کیهان بچه ها داستان های کوتاه می نوشتم. یک روز در کلاس یکی از آن داستان ها را برای بچه ها خواندم و آن ها خیلی خوششان آمد. از فردای آن روز، بچه ها مخصوصاً شاگردان کلاس پنجم، از من می خواستند هر روز برایشان قصه بگویم. من البته قبول نکردم و گفتم که هر هفته یک قصه برایتان می گویم.

در یک نگاه، آثار محمود

حکیمی به پنج دسته تقسیم می‌شوند:

۱. کتاب‌های تاریخی، اجتماعی و سیاسی برای نوجوانان، جوانان، عمومی و تخصصی؛ مانند: زندگانی برخی از ائمه، «نهضت‌های آزادی بخش».
۲. کتاب‌های تعلیم و تربیتی، درباره‌ی خلاقیت، شخصیت بانوان، کودکان و تعلیم و تربیت آشنایی؛ مانند: «کودک و نوجوان»
۳. کتاب‌های علمی در ارتباط با تاریخ زیست‌شناسی، اختراعات، بیماری‌ها، طب سوزنی و...؛ مانند: «ساختار و عملکرد بدنی انسان»
۴. کتاب‌های داستانی؛ مانند: «اشراف‌زاده، قهرمان» «مسلمانان شجاع»
۵. کتاب‌های گویا تهیه شده برای نابینایان؛ مانند: «پرواز به سوی سیاره‌ی آزادی»، «دلاوران عصر شب».

خوب چه روشی در پیش می‌گرفتید؟

معمولاً در برنامه‌ی صبحگاهی یکی از کتاب‌های خود را به‌عنوان جایزه به دانش‌آموزان خوب تقدیم می‌کردم.

● با دانش‌آموزانی که به تحصیل علاقه‌ای نداشتند چه روشی در پیش می‌گرفتید؟

در سال‌هایی که در زمینه‌ی تعلیم و تربیت مطالعات و پژوهش‌های کافی نداشتیم، با صدای بلند از آن‌ها می‌خواستم روش خود را تغییر دهند، اما پس از مطالعات زیاد شیوه‌ی رفتارم را تغییر دادم و با آن‌ها هم با محبت رفتار کردم. گاهی برخی از کتاب‌های تاریخی خود را به‌عنوان جایزه به آن‌ها می‌دادم.

● در میان کتاب‌های تعلیم و تربیتی که مطالعه کرده‌اید، کدام یک جالب‌تر و مفیدتر بوده است؟

محتوای آثار دکتر محمدعلی کاردان در زمینه‌ی تعلیم و تربیت را بسیار ارزنده و مفید یافته‌ام.

● در میان اندیشمندان غیر ایرانی، مطالعه‌ی آثار کدام دانشمند را برای معلمان ضروری می‌دانید؟

من آگاهی از نظرات ژان پیاژه (۱۹۸۰- ۱۸۹۶م)، روان‌شناس نام‌آور سوئیسی، را برای آموزگاران ضروری می‌دانم. امروزه پژوهشگران تعلیم و تربیت و مربیان در این مورد اتفاق نظر دارند که آگاهی از محتوای برخی آثار او برای پدران و مادرانی که به موضوع فرزندان خود علاقه دارند نیز ضروری است.

اول «کتاب هزار و یک حکایت تاریخی» آورده‌ام. این کتاب را انتشارات قلم منتشر کرده و اکنون به چاپ دوازدهم رسیده است.

● نام تعدادی از کتاب‌های خودتان را که مناسب آموزگاران است، بگویید.

بر این باورم که معلمان در کلاس درس تا آنجا که می‌توانند از «محبت» سخن بگویند. زندگانی پیامبران الهی و مخصوصاً حضرت محمد(ص) و حضرت زهرا (س) و امامان شیعه‌ی اثنی‌عشری (ع) براساس محبت است. آنان پیام‌آوران محبت هستند. کتابی که در این زمینه نوشته‌ام، کتابی است با نام «دین محبت» و سرشار از داستان‌های کوتاه واقعی دینی.

من عقیده دارم که شاعران بزرگ ایران زمین هم به ما مهرورزی و محبت می‌آموزند. «در مدرسه‌ی مولانا، در مدرسه‌ی حکیم توس، در مدرسه‌ی سعدی شیرازی، در مدرسه‌ی جلال‌الدین همایی، در مدرسه‌ی پروین اعتصامی، در مدرسه‌ی ناصر خسرو و در مدرسه‌ی سنایی بعضی آثار من در زمینه‌ی ادبیات فارسی هستند.

● در برخورد با دانش‌آموزان

وسایل الکترونیکی دیگر استفاده می‌کند، خیلی خوشحال می‌شدم، زیرا تصور می‌کردم او دارد از یک کتاب خوب اطلاعات ارزشمند به دست می‌آورد، اما پس از مدتی کوتاه وقتی متوجه می‌شدم او دارد بازی می‌کند و وقت خود را با انجام بازی‌هایی که هیچ‌گونه جنبه‌ی آموزشی ندارند به بطلالت می‌گذرانند، عمیقاً متأسف می‌شدم.

● شما در چندین مقاله‌ی تربیتی از معلمان خواسته‌اید خاطرات معلمان نمونه را بخوانند. در میان این‌ها کدام یک را جالب‌تر و عبرت‌انگیزتر یافته‌اید؟

در این میان، خاطرات مرحوم میرزا عسکر جبارزاده، معروف به باغچه‌بان، را بسیار جالب یافته‌م. وی در زندگی‌نامه‌ی خود حوادث تلخ و شیرین بسیاری نقل می‌کند. می‌دانید که باغچه‌بان پایه‌گذار مدارس ناشنویان در ایران است.

زندگی‌نامه‌ی باغچه‌بان سال‌ها پس از فوت وی در ایران منتشر شد. من سه حکایت واقعی از خاطرات او را در جلد

جرات داری مارا به چالش بکشی؟

زنگ رشد در دبستان شهید احمدی روشن در اسلام شهر

زهرا صنعتگران
عکاس: رضا بهرامی

اشاره

تمام مدرسه ساکن است. فقط سروصدای یک کلاس در راهرو پیچیده است؛ همان کلاسی که روی تخته‌اش نوشته‌اند «زنگ رشد». برعکس سایر دوره‌ها، دبستان شلوغ امیدوارم می‌کند، چرا که مطمئن می‌شوم که قرار نیست چند ساعت وقتم را در یک کلاس بی‌روح بگذرانم. بچه‌ها به محض ورودمان، طبق عادت معمول، جمله‌ای را که برای استقبال انتخاب کرده‌اند، به بلندترین شکل ممکن فریاد می‌زنند و بعد از آن دست به سینه و ساکت پشت صندلی‌هایشان جا می‌گیرند. بیشتر یاد روزهایی می‌افتم که مدیر، معلم و ناظم از شخصی فضایی به اسم بازرس حرف می‌زدند و ما مجبور می‌شدیم تمام مدتی که آن آقا یا خانم در کلاسمان حضور داشت، عصا قورت داده و رسمی، تعداد نفس‌هایمان را براساس جهت وزش باد تنظیم کنیم!

کنار یکی از بچه‌ها می‌نشینم و از خانم **رسولی**، آموزگار پایه‌ی چهارم و مسئول اجرای طرح، خواهش می‌کنم که به روال معمول کار خودش را جلو ببرد. اگرچه حضور ما و مسئولان تا حد زیادی باعث سنگینی فضا شده است، اما خوشبختانه به مرور دانش‌آموزان جلو می‌آیند و می‌خواهند مجله

به دست، داده‌های خود را به رخ غریبه‌های فضایی حاضر در کلاس بکشند.

«زنگ رشد» ساعتی است که در آن دانش‌آموزان به‌صورت گروهی مجله‌ی رشد را ورق می‌زنند و هر کدام برحسب علاقه‌ی شخصی، پیگیر یکی از آزمایش‌ها، مطالب هنری، علمی یا ادبی مجله می‌شوند. به جز ما، گروه غریبه‌ی دیگری نیز در کلاس حضور دارند؛ اولیا! اتفاقاً یکی از بخش‌های جالب توجه و تحسین‌برانگیز «زنگ رشد» همین بخش است. در تمام کلاس‌های دبستان احمدی روشنی دانش‌آموزان گروه‌بندی شده‌اند و هر ماه یک گروه از مادران در «زنگ رشد» شرکت می‌کنند تا هم در پذیرایی سهمی داشته باشند و هم کنار فرزندانشان مجله را بخوانند. این امر با وجود ایجاد تنوع در فضای یکنواخت کلاس، مادران را درگیر مسائلی می‌کند که شاید در زندگی روزمره‌ی مادر اهمیت چندانی نداشته باشد، اما برای فرزندان مهم است.

خانم رسولی می‌گوید، پذیرایی را براساس آموزش‌های صفحه‌ی آشپزی مجله‌ی رشد تنظیم کردیم، اما بعضی از اولیا غذاهای محلی درست کردند و پس از گذشت چند جلسه حضورشان باعث شد بین خودشان نیز فضای رقابتی سرزنده‌ای به‌وجود بیاید. تهیه‌ی روزنامه‌ی دیواری، ساختن کاردستی، اجرای نمایش و... از مجموع کارهایی است که دانش‌آموزان متناسب با ایام سال و محتوای مجله انجام می‌دهند. این تقسیم کار بین اعضای کلاس، علاوه بر ترویج کار گروهی، به خوانده شدن قسمت‌های مختلف رشد نیز کمک کرده است.

گروه مجلات رشد چند دهه است که فعالیتش را آغاز کرده و تقریباً در بیشتر مدارس سطح کشور توزیع می‌شود، اما متأسفانه هنوز آن قدر پیش نرفته‌ایم تا شاهد به چالش کشیده شدن محتوای مجله توسط خود دانش‌آموزان باشیم. چرا؟ آیا می‌توان تنها دلیل

و حوصله‌ی این نوع برنامه‌ها را نداشتند، یا ادعا می‌کردند فرصت انجام چنین کارهایی نیست و خواندن مجلات خارج از درس وقت تلف کردن است.

توجیه شما در جواب این دسته از دوستان چه بود؟

در تمام کارها همیشه یک عده مخالفانند. به نظر من ما می‌توانیم به محتوای رشد اعتماد داشته باشیم. مدرسه به غیر از درس چیزهای دیگری هم لازم دارد. از یک جایی به بعد من سعی کردم بیشتر از توجیه کردن مخالفان، که جمعیت چندانی هم نداشتند، تمرکز را روی خود کار بگذارم!

اجرای این طرح چه نتیجه‌ی غیرقابل پیش‌بینی برای خودتان داشت؟

دانش‌آموزی داشتیم که حتی درس‌های عادی‌اش را نمی‌خواند، اما برای زنگ رشد داوطلب شد. آن دانش‌آموز مشکل خانوادگی دارد و به تازگی پدرش را هم از دست داده است، با آن وضع تحصیلی، امکان اینکه به مرور خودش را هم از دست بدهیم کم نبود. ولی او برای زنگ رشد داوطلب شد. وقتی زنگ رشد نتیجه‌ی عینی‌اش را جلوی چشم به نمایش گذاشت، واقعا غافلگیر شدم و انگیزه‌ی زیادی برای ادامه دادن این راه پیدا کردم.

هر ایده زمانی که اجرایی می‌شود، نواقص خود را نشان می‌دهد. به نظر شما ایرادهای زنگ رشد تا این لحظه چه چیزهایی بوده است؟

بچه‌ها به شدت قالب‌های سخت و رسمی دارند. البته با توجه به شرایط و محدودیت‌های موجود، خود ما هم در بازتولید این قالب‌ها تأثیر می‌گذاریم، اما زمانی که بحث، بحث کار پرورشی است، قالب داشتن واقعاً دست و پاگیر می‌شود.

گفتید زنگ رشد تا حد زیادی زمینه‌ی آموزشی دارد. چه کار کردید تا این آموزشی بودن و تکرار شدنش کسالت‌بار نشود؟

من اول هر سال هشت واحد کاری برای پایه‌ها تعیین می‌کنم، اما در نهایت دست دبیران باز است تا به اقتضای موقعیت و نیاز کلاس خودشان تصمیم بگیرند که طرح زنگ رشد را چطور اجرایی کنند. ما

این ضعف را بر گردن نویسندگان و طراحان مجله انداخت؟ آیا پایین آمدن میزان مطالعه دلیل موجهی برای دیده نشدن مجلات رشد است؟ البته که تمام این عوامل به خودی خود تأثیر قابل توجهی دارند، اما به نظر شما نباید به نقش مدیران و مدارس نیز در این رابطه بپردازیم؟

جلال مقصودی، مدیر دبستان شهید احمدی روشن، حدود دو سال است با اجرای طرح «زنگ رشد» فرصتی را ایجاد کرده است تا بچه‌ها در فضایی جمعی ارتباط نزدیکی با مجلات برقرار کنند. جمعیت بالای دانش‌آموزان و تغییرات وقت و بی‌وقت سیستم آموزشی و کتاب‌های درسی، قطعاً زمان زیادی از معلمان می‌گیرد. اما اختصاص دادن ساعتی مشخص برای مطالعه، به‌خصوص در مدارس ابتدایی که شخصیت دانش‌آموزان تا حد زیادی وابسته به برنامه‌هایی است که مدیر و معلمان برایشان طراحی می‌کنند، باعث بالا رفتن میزان کتاب‌خوانی و همچنین ارتقای سطح کیفی مجلات - پس از دریافت بازخوردهای مثبت و منفی افراد - خواهد بود. در ادامه‌ی این فرصت به گفت‌وگو با مدیر و یکی از مجریان «زنگ رشد» و همچنین بررسی محاسن و معایب این طرح می‌پردازیم.

«وظیفه‌ی اصلی مدرسه تربیت شهروند متعهد است»

آقای مقصودی اصلاً چرا به فکر برگزار کردن چنین طرحی افتادید؟

در بحث تهیه‌ی مجله به مشکل برخورد بودیم، مقاومت خانواده‌ها و شنیدن مدام این جمله که «بچه مجله رو می‌گیره اما نمی‌خونه» باعث شد مقداری جدی‌تر به قضیه نگاه کنیم و دنبال برنامه‌ای باشیم تا از مطالب مجله در کنار درس‌ها استفاده شود.

زمان اجرای طرح به مشکل یا مانع خاصی برخورد نکردید؟

در شورای معلمان مدرسه به یک اجماع آرا رسیدیم. خوشبختانه اکثر همکاران واقعاً همراه بودند، اما شاید از ۱۰۰ درصد ۲۰ درصد آموزگاران همکاری نکردند. حالا یا به دلیل اینکه پایان سال‌های خدمتشان بود

حد توان خود داشته باشد؛ اما سرزدن رشد، پیگیری‌ها و ایجاد رقابت کردن‌هایش باعث می‌شود انگیزه‌ی مدیران و مدارس بیشتر بشود و هم اعضای خود مجله از نزدیک شاهد وضعیت کلاس‌ها، دانش‌آموزان و... باشند. به نظر من مکتوب کردن هر چیز خودش قضیه را جدی‌تر و منسجم می‌کند. اگر در کار گروهی موفق شدم، یکی از دلایلیش این بود که بچه‌ها موقع غذا خوردن، بازی، تقسیم مجله، ارائه‌ی مطالب و همه جا، کنار هم بودن را تجربه کردند، نه فقط در یک ربع و نیم ساعت مشخص. سرگروه‌ها را نیز فقط از قوی‌ترین دانش‌آموزان کلاس انتخاب نکردم و گذاشتم خودشان هرکس را دوست دارند انتخاب کنند تا برای همکاری با یکدیگر اکراه نداشته باشند.

طرح‌های تشویقی‌ام فقط برای درس نبود. طرح تشویق لقمه گذاشتم. بچه‌هایی که اکثراً صبحانه نمی‌خوردند، با چند ستاره و عکس برگردان ترغیب شدند تا صبح به صبح همراه خودشان یک لقمه بیاورند. ما گاهی داوطلبان را براساس اینکه کدام یک قشنگ‌تر می‌خندند انتخاب می‌کنیم. عکس دانش‌آموزان برتر را به دیوار کلاس خودمان یا پشت در می‌زنیم و جوایز کوچکی با همکاری اولیا برایشان تهیه می‌کنیم.

موقع درس اشکال هندسی ساختیم و با نمایش ریاضی یاد گرفتیم. مسابقه‌ی پانتومیم بین بچه‌ها و اولیا راه انداختیم. مسابقه و بازی تأثیر زیادی در شاد شدن فضای کلاس ما داشت.

متأسفانه امکانات آزمایشگاه فوق‌العاده محدود است. از حیاط نمی‌توانیم استفاده کنیم، چون تقریباً در تمام روزهای هفته یک گروه از پایه‌های دیگر ورزش دارند. نور و تهویه‌ی خود کلاس هم بد است و با این شرایط از دانش‌آموز انتظار داریم پنج ساعت پشت نیمکت بنشینند و بازدهی بالا داشته باشد. باور کنید خود ما هم به جای آن‌ها باشیم دوام نمی‌آوریم!

از ظرفیت دانش‌آموزان و خانواده‌ها در این مسیر استفاده می‌کنیم.

امکانش هست برای مثال، چند مورد از این همکاری با دانش‌آموزان و خانواده‌ها را برایمان توضیح دهید؟

بله. مثلاً مادر یکی از بچه‌ها در کتابخانه‌ی ملی کار می‌کرد. با هماهنگی ایشان تعداد زیادی کتاب به کتابخانه‌ی مدرسه اهدا شد. از طرف دیگر جشن اهدای کتاب را برگزار کردیم و نزدیک به ۳۰۰ کتاب از طرف خود بچه‌ها جمع‌آوری شد. همین امر باعث شد الان در تمام کلاس‌های مدرسه کتابخانه‌های نسبتاً خوبی داشته باشیم.

شما کی از سر و کله زدن با بچه‌ها کلافه می‌شوید؟

وقتی می‌بینم رفتارهایی غیراخلاقی از آن‌ها سر می‌زند که تقصیر خودشان نیست. آن رفتارها آدم را کلافه می‌کند. اما خودمان می‌دانیم کسی که جلوی‌اش ایستاده‌ایم فقط یک قربانی است که طوطی‌وار یک حرکت زشت را تکرار کرده است و شاید حتی از میزان زشت بودن کارش هم بی‌خبر باشد. این‌طور وقت‌ها آرامش و اعصاب آدم به هم می‌ریزد.

وقتی کلافه‌اید چه چیزی برای ادامه دادن مسیر در شما انگیزه ایجاد می‌کند؟

همیشه بهبودهای از بالا به پایین را، اگر که بهبود در کار باشد، به چشم یک اتفاق خوب یا جایزه می‌بینم و طبیعتاً خوش حال می‌شوم. اما همیشه منتظر اینکه تغییرات سیستمی خوش‌حالم نکنند نمی‌مانم. با خودم می‌گویم وضعیت این است. همیشه حقوق معلم کمتر از پزشک و تاجر بوده، اما خانواده‌ها و دانش‌آموزان مسبب این امر نیستند. اگر ما هم بخواهیم منتظر معجزه بمانیم، بهترین سال‌های اثرپذیری دانش‌آموزانی را که می‌توانند عناصر کلیدی تغییر در آینده باشند از دست داده‌ایم!

به‌عنوان کلام آخر، پیشنهادی برای مدیران، آموزگاران یا عوامل گروه مجلات رشد ندارید؟

شاید مدارس زیادی طرح‌های جدیدی، در

اگر بخواهی یقہات را رها می کند

رفتار مناسب با دانش آموز خجالتی

دکتر نیره شاه محمدی

دکتر نیره شاه محمدی

کلیدواژه‌ها: دانش آموز خجالتی، شهامت، گفت و گو

اشاره

یکی از اهداف نظام آموزشی تربیت دانش آموزانی با هویت، خودباور، دارای اعتماد و عزت نفس می باشد. این امر حاصل تلاش و توفیق شخص و تا حدودی متأثر از شرایط اجتماعی است و نقش معلم توجه به تفاوت های فردی و زمینه سازی تکوین و تعالی این جنبه های انسانی در دانش آموزان می باشد، (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰) با این وجود همواره در کلاس درس دانش آموزانی هستند که از برقراری ارتباط با آموزگار و دیگر دانش آموزان امتناع می ورزند و به عبارت دیگر گوشه گیر و خجالتی هستند

اجتماعی، احساس ناراحتی و اضطراب می‌کنند، در مقایسه با هم‌کلاسی‌هایشان در کلاس غیرفعال‌اند و از نظر آموزشی و اجتماعی رفتار مناسبی ندارند، اما نسبت به دیگر دانش‌آموزان آرام‌ترند، از انجام کار با دیگران سرباز می‌زنند و ایجاد دردسر و مشکل نمی‌کنند. همین رفتارها باعث می‌شود دیرتر شناخته شوند. در نتیجه، تشخیص و شناخت آن‌ها به تأخیر می‌افتد و مشکل زمانی بروز می‌کند که کار درمانی سخت‌تر و وضعیت دانش‌آموز حادث‌تر شده است.

کار در گروه چاره‌ی کار است

روش‌های متعددی برای کمک به این دسته از دانش‌آموزان وجود دارد. آموزگار می‌تواند در گروه‌های کوچک به آن‌ها مسئولیت بدهد، آن‌ها را به برقراری ارتباط با دیگران تشویق کند، در پخش کردن برگه‌های دانش‌آموزان از آن‌ها کمک بگیرد و زمینه‌ی بحث و گفت‌وگو آن‌ها را در گروه‌های کوچک فراهم کند.

مشارکت دانش‌آموزان در برنامه‌ی آموزگار، ایجاد فرصت‌هایی برای بازی کردن این دانش‌آموزان با بچه‌های کوچک‌تر، کمک خواستن از گروه برای وارد کردن بچه‌های گوشه‌گیر در کارهای گروهی و نیز مشغول کردن آن‌ها در فعالیت‌های رقابتی در گروه‌های کوچک کلاسی، ایجاد تغییر محیط اجتماعی مثل نشان دادن آن‌ها در میان هم‌کلاسی‌های مهربان و واگذاری آن‌ها به یک نفر یا یک گروه کوچک، و تشویق یا اتخاذ تدابیری برای افزایش جوابگویی این دانش‌آموزان، از دیگر روش‌های درمانی است.

یکی دیگر از راه‌های درمان کم‌رویی و خجالتی بودن، بالابردن شهامت در این دانش‌آموزان است. آموزگار می‌تواند مسئولیت‌های در خور توان به او بدهد. فرد کم‌رو را با افرادی که از آن‌ها کمتر خجالت می‌کشند تنها بگذارد و آن‌ها را تشویق به تبادلات علمی کند. به بیرون رفتن و ملاقات مردم، انجام دادن فعالیت‌هایی که اطرافیان آن‌ها را گاهی خطرناک می‌پندارند، می‌تواند در درمان کم‌رویی مؤثر باشد.

منابع

1. Orang, Carolyn. (2009) 25 biggest mistakes teachers make and how to avoid them, / Carolyn Orange. -2nd ed, Corwin Press, Sage.

دانش‌آموز خجالتی فردی است که تنها در گوشه‌ای از کلاس درس یا مدرسه می‌نشیند و از سایر هم‌کلاسی‌های خود دوری می‌کند. یک دانش‌آموز ممکن است به دلایل مختلف مانند ترس از عکس‌العمل‌هایی از قبیل مورد حمله واقع شدن، نادیده گرفته شدن، یا مورد تمسخر قرار گرفتن، نتواند با همسالان خود و دانش‌آموزان دیگر ارتباط برقرار سازد. همچنین ناتوانی دانش‌آموز از فراگرفتن مهارت‌های مورد نیاز برای برقرار کردن ارتباط متقابل با افراد هم‌سن و سال خود می‌تواند از دیگر دلایل گوشه‌گیری دانش‌آموز محسوب شود.

دانش‌آموزی که در جمع به سختی حاضر شده به دلیل گوشه‌گیری ناشی از ضعف شخصیتی و خود کم‌بینی نمی‌تواند به‌طور شفاهی با دیگران ارتباط داشته باشد، خود را کنار کشیده و میدان گفت‌وگو و تبادل نظر را به دیگران می‌سپارد، از بازگویی عقاید خود وحشت دارد و دچار مشکل می‌باشد. اما برخورد مناسب با این دسته از دانش‌آموزان کدام است؟

تجربه‌ی من با این دانش‌آموزان

در یکی از روزهای سال اول تدریسم، یکی از تکالیفی که به دانش‌آموزان محول کرده بودم، پیدا کردن اطلاعات مرتبط با موضوع درس (دوزیستان) و ارائه‌ی گزارشی از آن در جلوی کلاس بود. هنگامی که از یک دانش‌آموز خواستم به جلو بیاید و گزارش خود را ارائه دهد، در کمال تعجب او شانه‌هایش را بالا انداخت و گفت که نمی‌خواهد به جلوی کلاس بیاید. درخواست خود را تکرار کردم اما او حاضر نشد این کار را انجام دهد. عصبانی شدم. فکر کردم دانش‌آموزم لجبازی می‌کند. بی‌توجه به علت رفتارش، سر او داد کشیدم. این کار باعث شد دانش‌آموز شروع به گریه کند و کنترل کلاس از دست من خارج شود. در حالی که نمی‌دانستم دانش‌آموزم از ایستادن در مقابل دیگران هراس داشت.

بعدها دریافتم، آموزگار با تجربه هیچ‌گاه امتناع دانش‌آموز را از جلوی کلاس آمدن، به حساب لجباز بودن او نمی‌گذارد. عوامل زیادی مانند ترس از شکست، ترس از افراد ناشناس و ترس از اشتباه، به کم‌رویی دانش‌آموز منجر می‌شوند. آموزگار آگاه می‌داند که برخورد نامناسب باعث می‌شود چنین دانش‌آموزانی هیچ‌گاه نتوانند بر ترس خود غلبه کنند و این امر به منزوی‌تر شدن و افت عملکرد تحصیلی آن‌ها می‌انجامد.

کودکان خجالتی با ورود به مدرسه و قرار گرفتن در محیط

بالا رفتن از درخت ممنوعه

۲۸ نکته‌ی تربیتی از
قصه‌ی حضرت آدم (ع)

ناصر نادری
تصویرگر: نسیم نوروزی

اشاره

یکی از قصه‌های اسرارآمیز قرآن کریم قصه‌ی حضرت آدم (ع) و همسرش حواست. آدم نخستین بشر و پدر نوع انسان است. مفسران قرآن نام آدم را مشتق از «ادیم‌الارض» می‌دانند، زیرا او از «خاک سطح زمین» آفریده شده است. نام «حوا» همسر حضرت آدم، را نیز مشتق از حی می‌دانند؛ چرا که او مادر همه‌ی انسان‌ها است.

کلمه آدم، ۲۵ بار در قرآن به کار رفته است؛ ۱۷ بار به شکل «آدم» و ۸ بار به شکل «بنی آدم». در سوره‌های اعراف، اسراء، کهف و طه، سرگذشت حضرت آدم با ذکر نام بیان شده است، ولی در سوره‌های حجر و ص، سرگذشت وی بدون ذکر نام آمده است.

در این شماره به ۲۸ نکته‌ی تربیتی از قصه‌ی حضرت آدم (ع) اشاره می‌کنیم. با ما همراه شوید!

فرازهای مهم داستان حضرت آدم در قرآن کریم

- آفرینش آدم از خاک و دمیدن از روح خدا در او
- تعلیم و آموختن اسما و حقیقت موجودات به آدم
- سجده‌ی فرشتگان در برابر آدم، به فرمان خدا
- تکبر ابلیس و سرپیچی کردن او از فرمان خدا و سجده نکردنش به آدم
- سکونت در بهشت و آفرینش حوا و نهی شدن از نزدیک شدن به شجره‌ی ممنوعه
- وسوسه کردن ابلیس و سرپیچی آدم و حوا از دستور خدا
- پشیمانی و توبه‌ی آدم و حوا و برگزیده شدن آدم به پیامبری از جانب خدا
- هبوط به زمین و به دنیا آمدن فرزندان آدم و حوا

نکته‌های تربیتی

«و چون پروردگارت به فرشته‌ها گفت: من در زمین جانشینی می‌آفرینم، گفتند: آیا کسی را می‌آفرینی که در آنجا فساد کند و خون‌ها بریزد، حال آنکه ما به ستایش تو تسبیح می‌گوییم و تو را تقدیس می‌کنیم؟»

گفت: «من آن دانم که شما نمی‌دانید» (بقره: ۳۰)

□ ذات و ماهیت انسان به‌عنوان «شرف مخلوقات» لایق شأن جانشینی خداست. (من در زمین جانشینی می‌آفرینم)

□ خدا فضای پرسشگری را برای فرشته‌ها ایجاد می‌کند. (گفتند: آیا کسی را می‌آفرینی که در آنجا فساد کند...)

□ خداوند همه‌ی اسما (حقایق و رازها و نام‌های همه‌چیز) را به آدم آموخت. سپس آن‌ها را به فرشته‌ها عرضه داشت و گفت: اگر راست می‌گویید، مرا به نام‌های این‌ها خبر دهید» (بقره: ۳۱).

□ انسان برای دریافت همه‌ی علوم قابلیت و استعداد دارد. (همه‌ی اسما)

□ فضیلت انسان، علاوه بر عبادت، علم نیز است. (... به آدم آموخت)

□ معلم واقعی خداوند است و بقیه‌ی ابزار و افراد، زمینه‌های تعلیم هستند. (خداوند... آموخت)

□ فرشته‌ها گفتند: «پاک و منزهی تو، برای ما چیزی جز آنچه به ما آموخته‌ای، دانش نیست، تویی دانای حکیم» (بقره: ۳۲).

□ اعتراف به نادانی شروع دانایی است، (برای ما جز آنچه به ما آموخته‌ای دانشی نیست).

□ آموزنده‌ی واقعی علم خداست (آنچه به ما آموخته‌ای).
«گفت: ای آدم! آن‌ها را از نام‌هایشان آگاه کن و چون از آن نام‌ها آگاهشان کرد، خدا گفت: آیا به شما نگفتم من پنهان آسمان‌ها و زمین را می‌دانم و بر آنچه آشکار می‌کنید و پنهان می‌داشتید، آگاهم!» (بقره: ۳۲)

□ باید به استعدادهای شایسته امکان شکوفایی و بروز داد. (از آن نام‌ها آگاهشان کرد)
«و به فرشته‌ها گفتیم: آدم را سجده کنید. همه سجده کردند جز ابلیس که تکبر ورزید و برتری جست و او از کافران بود» (بقره: ۳۴).

□ تکبر و جسارت سرچشمه‌ی همه‌ی بدی‌هاست. (جز ابلیس که تکبر ورزید)

«و گفتیم: ای آدم! خود و زنت در بهشت جای گیرید. و هر چه خواهید، و هر جا که خواهید، از ثمرات آن به خوشی بخورید و به این درخت نزدیک نشوید که به زمره‌ی ستمکاران درآید» (بقره: ۳۵).

□ پیش از منع کردن یک فرد از کاری، لازم است راه‌های درست و سالم ارائه شود و سپس از کار زشت نهی گردد. (از ثمرات آن به خوشی بخورید... به این درخت نزدیک نشوید)

□ تخلف از ارشادهای خدا ظلم کردن به خود است (که به زمره‌ی ستمکاران درآید)

«سپس شیطان آن دو را به خطا واداشت و از بهشتی که در آن بودند بیرون راند. گفتیم: پایین بروید، برخی دشمن دیگر، و قرارگاه و جای برخورداری شما تا روز قیامت در زمین باشد» (بقره: ۳۶).

□ اگر انسان تحت نفوذ وسوسه‌های شیطان باشد، از مقامات الهی محروم می‌شود (گفتیم: پایین بروید)
«آدم از پروردگارش کلمه‌ای چند فرا گرفت. پس خدا توبه‌ی او را پذیرفت، زیرا او توبه‌پذیر و مهربان است.» (بقره: ۳۷)

□ القای مسیر توبه از شئون ربوبیت خداست.

□ عذرپذیری خداوند همراه با رحمت است نه عتاب و سرزنش (توبه‌پذیر و مهربان است)

«گفتیم: همه از بهشت فرو شوید. پس اگر از جانب من راهنمایی برایتان آمد، بر آن‌ها که از راهنمایی من پیروی کنند، بیمی نخواهد بود و خود اندوهناک نمی‌شوند» (بقره: ۳۸).

□ گاهی دامنه‌ی تأثیرات نیک و بد یک کار برای همه‌ی نسل‌ها باقی می‌ماند (همه از بهشت فرو شوید)

□ با یک لغزش انسان نباید او را رها کرد، زیرا او قابل ارشاد است. (از راهنمایی‌های من پیروی کنند، بیمی نخواهد بود)

□ انسانی که هدایت می‌شود، دارای آرامش است (بر آن‌ها که از راهنمایی من پیروی کنند، بیمی نخواهد بود)

«و داستان راستین دو پسر آدم را برایشان بخواند. آن‌گاه که قربانی کردند، از یکی‌شان پذیرفته شد و از دیگری پذیرفته نشد. گفت: تو را می‌کشم! گفت: خدا فقط قربانی را از پرهیزکاران می‌پذیرد» (مائده: ۲۷).

□ تاریخ را باید برای عبرت‌آموزی خواند. (... برایشان بخوان)

□ تاریخ از افسانه‌ها جداست. (داستان راستین)

□ حسادت تا مرز برادرکشی جلو می‌رود. (تو را می‌کشم)

□ ملاک پذیرش کارها، پرهیزکاری است. (خدا قربانی پرهیزکاران را می‌پذیرد)

□ تفاوت در پذیرش یا عدم پذیرش از جانب خداوند، براساس حکمت است نه تبعیض. (از پرهیزکاران)

□ به آدم زشتکار هم باید منطقی پاسخ داد. (خدا فقط قربانی را از پرهیزکاران می‌پذیرد)

«و نفسش او را به کشتن برادر ترغیب کرد و او را کشت و از زیانکاران شد» (مائده: ۳۰).

□ فطرت پاک انسان از آدم‌گشی بیزار است، ولی نفس این کار را جلوه می‌دهد و انسان را به قتل کردن او می‌دارد. (او را به کشتن برادر ترغیب کرد)

□ «خدا کلاغی را او داشت تا زمین را بکاود و به او بیاموزد که چگونه، جسد برادر خود را پنهان سازد. گفت: وای بر من که نتوانم مانند این کلاغ باشم و پیکر برادرم را دفن کنم، و در زمره‌ی پشیمانان در آمد» (مائده: ۳۱).

□ گاهی حیوانی مثل کلاغ مأمور خدا می‌شود. (خدا کلاغی را واداشت)

□ انسان حتی از کلاغ هم می‌آموزد. (مانند این کلاغ باشم)

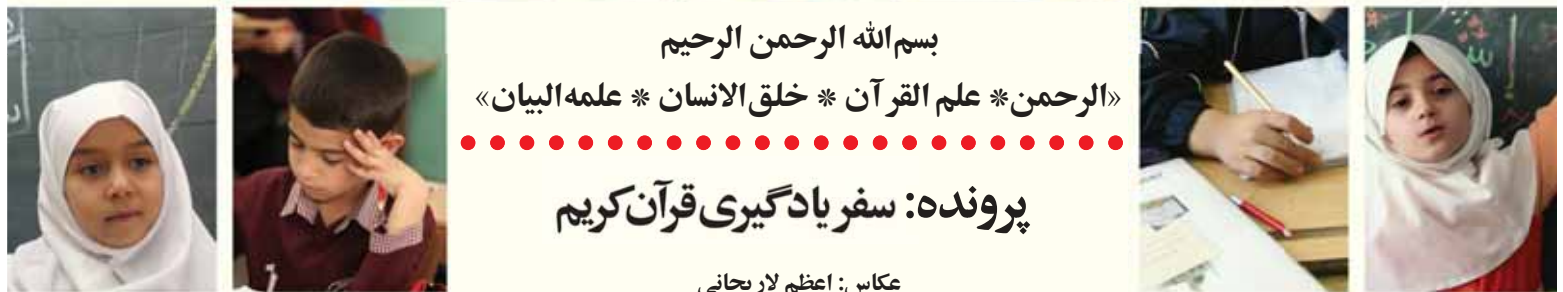
□ بیشتر آموزش‌های بشر از طریق آموزش تجربی - حسی است. (این کلاغ)

□ احساس پشیمانی و ندامت نشانه‌ی حق‌طلبی فطرت آدمی است. (در زمره‌ی پشیمانان در آمد)

منابع

۱. محسن قرآنی، تفسیر نور (دوازده جلدی). مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن. چاپ اول. تهران. ۱۳۷۵.
۲. محمد حسینی، ریخت‌شناسی قصه‌های قرآنی. انتشارات ققنوس. چاپ اول. تهران. ۱۳۸۲.
۳. گروه مترجمان، دایرةالمعارف قرآن (تاکنون سه جلد). انتشارات حکمت، چاپ اول. تهران. ۱۳۹۳.
۴. شوقی ابوخلیل. اطلس قرآن. ترجمه محمد کرمانی. انتشارات به‌نشر. چاپ اول. مشهد. ۱۳۸۸.
۵. محسن معینی. فرهنگ امثال و تعابیر قرآنی. نشر فرهنگ معاصر. چاپ اول. تهران. ۱۳۹۲.
۶. بهاء‌الدین خرمشاهی. قرآن شناخت. نشر طرح نو. چاپ اول. تهران. ۱۳۷۴.

بسم الله الرحمن الرحيم
 «الرحمن * علم القرآن * خلق الانسان * علمه البيان»

 پرونده: سفر یادگیری قرآن کریم

عکاس: اعظم لاریجانی

سفر یادگیری قرآن کریم

رضا نباتی

مؤلف کتاب‌های درسی آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی

قرآن کشور، «نهادینه شدن فرهنگ انس با قرآن کریم در جامعه» است و رسالت نظام آموزش عمومی قرآن «ایجاد توانایی خواندن همراه با فهم و تدبیر در قرآن و بهره‌گیری مردم از تعالیم قرآن در زندگی» ذکر شده است. (جدول ۱) سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با توجه به مأموریت ذاتی خود وظیفه‌ی برنامه‌ریزی و تولید محتوای آموزشی را برعهده دارد و براساس اهداف آموزش عمومی قرآن، سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری، سند تحول بنیادین و سند برنامه‌ی درسی ملی، به هم‌سوسازی برنامه‌ی درسی قرآن با اسناد تحولی اقدام کرده است. برنامه‌های درسی قرآن دوره‌ی ابتدایی به اجمال معرفی می‌شود.

جدول برنامه‌ی هفتگی مدارس (مصوب شورای عالی آموزش و پرورش) و میزان ساعات آموزش قرآن:

پایه‌ی اول ابتدایی: دو ساعت در هفته (دو زنگ کامل)
پایه‌های دوم تا ششم ابتدایی: سه ساعت در هفته (سه زنگ کامل)

قرآن پیام روشن الهی است که همه‌ی انسان‌ها را به راستی و رستگاری دعوت می‌کند. از صدر اسلام تاکنون، آموزش این پیام جاودانه‌ی الهی، از مهم‌ترین ارکان تعلیم و تربیت در میان مسلمانان بوده است. در کشور ما نیز به اقتضای جایگاه خاص دین اسلام در فرهنگ مردم و جایگاه ویژه‌ی قرآن در اعتقادات دینی، آموزش این کتاب آسمانی همواره مورد توجه همگان بوده است.

آموزش قرآن در آموزش و پرورش در جست‌وجوی چیست؟

پس از تصویب و ابلاغ اهداف آموزش عمومی قرآن کشور از طرف شورای توسعه‌ی فرهنگ قرآنی کشور در هفتم اردیبهشت ماه ۱۳۹۲ و ابلاغ آن به دستگاه‌های مجری، مسئولیت نظارت بر حسن اجرای آن به وزارت آموزش و پرورش، به عنوان دبیرخانه‌ی کمیسیون آموزش عمومی قرآن کشور، سپرده شد.

بر اساس این سند، چشم‌انداز نظام آموزش عمومی

وظیفه‌ی آموزش درس قرآن در دوره‌ی ابتدایی برعهده‌ی آموزگار پایه است.

برنامه‌ی درسی قرآن درصدد است دانش‌آموزان به‌تدریج به مهارت‌های پایه و اصلی در استفاده از قرآن کریم و انس با آن دست یابند. این مهارت‌ها عبارت‌اند از:

۱. توانایی خواندن قرآن کریم
 ۲. توانایی درک معنای عبارات و آیات قرآن
 ۳. آشنایی با روش‌های ساده و اولیه‌ی تدبر در قرآن کریم
- این سه مهارت باید به انس با قرآن کریم منجر شوند.

اصلی‌ترین رکن انس با قرآن و سواد قرآنی

اصلی‌ترین رکن انس با قرآن کریم، خواندن روزانه‌ی آیاتی از کلام الله مجید است، به نحوی که این خواندن با درک تدریجی معنا و تدبر در آیات همراه باشد. اگر تحقق این سه مهارت به انس با قرآن کریم بینجامد، اصطلاحاً دانش‌آموزان به «سواد قرآنی» دست یافته‌اند و آموزش و پرورش به مأموریت ذاتی خود که در اسناد سه‌گانه‌ی تحولی ذکر شده، جامه‌ی عمل پوشانده است.

مطابق اهداف برنامه‌ی درسی آموزش قرآن، دانش‌آموز

در طول دوره‌ی ابتدایی و در ادامه‌ی آن، در جریان سفر یادگیری درس قرآن، به اهداف زیر دست می‌یابد:

۱. علاقه به شنیدن قرائت قرآن کریم و خواندن مستمر آن
۲. علاقه به حفظ برخی از آیات، سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب درسی
۳. علاقه به استفاده از رسانه‌ها و شرکت در فعالیت‌های قرآنی
۴. آشنایی با داستان‌های قرآنی کتاب درسی
۵. آشنایی با معنای برخی از کلمات ساده یا پرکاربرد قرآن کریم
۶. توانایی خواندن روان و زیبای آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی
۷. توانایی خواندن آیات قرآن کریم از روی مصحف شریف، با خط آموزشی و حداقل به‌صورت شمرده
۸. بیان ساده‌ی مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب درسی
۹. توانایی معنا کردن عبارات ساده‌ی قرآن کریم
۱۰. علاقه به خواندن روزانه‌ی قرآن کریم

دانش‌آموزان در هر پایه‌ی تحصیلی چه چیزهایی از قرآن کریم را می‌آموزند؟

دانش‌آموزان در طول تحصیل با مطالب و مهارت‌های سواد

جدول ۱. مصوبه‌ی آموزش عمومی قرآن کریم کشور شامل اهداف ۹گانه‌ی زیر است:

ردیف	عنوان هدف	تحلیل مفهومی
۱	تقویت ایمان و گرایش به قرآن و عترت	اعتقاد قلبی به حقانیت، جامعیت و جاودانگی قرآن مجید و جایگاه پیامبر(ص) و اهل بیت (ع) به‌عنوان تبیین‌کنندگان علمی و عملی قرآن و محبت و مودت نسبت به قرآن و اهل بیت (ع)
۲	توانایی خواندن قرآن کریم	خواندن صحیح و روان قرآن کریم با تلفظ عربی حروف و حرکات در حد تمایز
۳	درک معنای آیات قرآن کریم	درک معنای ظاهری عموم عبارات و آیات قرآن کریم
۴	توانایی و التزام به تدبر در آیات قرآن کریم	آشنایی با روش تدبر و پایبندی به اندیشه و دقت در آیات قرآن کریم برای درک بهتر مراد و مقصود آیات
۵	حفظ قرآن کریم	به‌خاطر سپاری و از بر خوانی بخش‌هایی از آیات و سوره‌های قرآن کریم (حداقل سه جزء)
۶	انس با قرآن کریم	اشتیاق به خواندن روزانه و استماع قرآن کریم، همراه با فهم و تدبر در آیات
۷	آشنایی با علوم و معارف قرآن کریم	آشنایی با کلیات تاریخ و علوم قرآنی و شناخت معارف اساسی و ضروری قرآن کریم
۸	توانایی استفاده از قرآن کریم	توانایی جست‌وجو و دریافت معارف عمومی مورد نیاز از قرآن کریم با استفاده از منابع معتبر
۹	تبعیت از قرآن و عترت	عمل به آموزه‌های قرآن و اهل بیت در ابعاد گوناگون زندگی و تحقق سبک زندگی قرآنی

تحقق اهداف فوق نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و اجرای مناسب و نظارت و ارزشیابی مستمر است.

«حرفه‌ای شدن آموزگاران در آموزش قرآن» به چه معناست؟

در این سفر یادگیری، داشتن راهنما و بلد راه مطمئن، هم مسیر یادگیری را زیبا و چشم‌نواز می‌کند و هم به آن سرعت و جهت می‌دهد. هر آنکه مسئولیت خطیر آموزگاری را با جان و دل می‌پذیرد، علاوه بر دانش‌ها و توانمندی‌های عمومی و مهارت‌های پایه، از صلاحیت‌های اختصاصی و حرفه‌ای نیز برخوردار است. عموم آموزگاران آموزش‌وپرورش، با توجه به میزان تحصیلات و نیز تجربه‌ی سالیان تدریس، از دانش و توانمندی‌های عمومی زیر به‌خوبی برخوردارند:

۱. آشنایی با تعلیم و تربیت اسلامی، ۲. روان‌شناسی عمومی، ۳. روان‌شناسی رشد، ۴. روان‌شناسی یادگیری، ۵. آشنایی با فنون و روش‌های تدریس، فناوری آموزشی و سنجش اندازه‌گیری

آموزگاران در زمینه‌ی دارا بودن دانش و مهارت‌های پایه نیز در سطح مناسبی قرار خواهند داشت، به شرط اینکه در این زمینه بازآموزی‌های لازم صورت پذیرد. دانش و مهارت‌های پایه شامل:

۱. آشنایی با برنامه‌ی آموزش عمومی قرآن
۲. برخورداری از توانایی‌های ناظر بر اهداف آموزش عمومی قرآن کریم
۳. آشنایی با برنامه و روش تدریس قرآن کریم و توانایی به‌کارگیری آن
۴. داشتن انس مستمر با قرآن کریم

توفیق هر چه بیشتر در آموزش قرآن

به زبان ساده، «آموزگار حرفه‌ای» کسی است که دیگران، حتی آموزگاران سایر پایه‌ها، از انجام وظایف او ناتوان باشند. در این زمینه باید به موارد زیر توجه کرد:

۱. مهم‌ترین نگرانی در دوره‌ی ابتدایی، به‌ویژه در پایه‌های سوم تا ششم ابتدایی، «ناتوانی برخی از آموزگاران در رفع اشکالات خواندن قرآن است». به همین خاطر، شعار درس آموزش قرآن در پایه‌های سوم تا ششم «توجه به موضوع رفع اشکالات خواندن قرآن همه‌ی دانش‌آموزان» است.
۲. شرکت فعال آموزگاران در دوره‌های آموزش ضمن خدمت، به نحوی که اولاً این دوره‌ها با کیفیت و کامل اجرا شوند و ثانیاً آموزگاران با روش‌های آموزش قرآن در این پایه به‌خوبی آشنا شوند.
۳. تسلط کافی ایشان بر روش‌ها و مراحل تدریس هر یک از موضوعات کتاب درسی.
۴. مشاهده‌ی دقیق و با حوصله‌ی فیلم‌های توجیهی-آموزشی.

قرآنی به شرح زیر
آشنایی شوند:

۱. ترکیب حروف و حرکات و خواندن کلمات ساده‌ی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی (پایه‌ی اول ابتدایی)
۲. آشنایی با نمادهای خاص خط قرآن و قواعد مهم و ضروری روخوانی قرآن کریم (پایه‌ی دوم ابتدایی)
۳. توانایی خواندن بخش‌بخش کلمات و عبارات قرآنی با اشاره‌ی آموزگار به حروف و حرکات از روی لوحه‌ی آموزشی (دوره‌ی اول ابتدایی)
۴. توانایی خواندن شمرده و آرام کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی (پایه‌های دوم و سوم ابتدایی)
۵. کسب مهارت روخوانی (شمرده‌خوانی) قرآن کریم (تا پایان سوم ابتدایی)
۶. توانایی خواندن آیات و سوره‌های کتاب درسی، شبیه نوار آموزشی یا حداقل به صورت معمولی و روان (دوره‌های اول و دوم ابتدایی)
۷. توانایی خواندن قرآن کامل به صورت معمولی و روان (دوره‌ی دوم ابتدایی)
۸. آشنایی با قرآن و شناخت برخی از ویژگی‌های کلام الهی (در کلیه‌ی پایه‌های ابتدایی و متوسطه)
۹. حفظ پیام‌های قرآنی و برخی از فرازها و سوره‌های پرکاربرد (در کلیه‌ی پایه‌های ابتدایی و متوسطه)
۱۰. بیان مصداق‌های ساده و کاربردی پیام‌های قرآنی در راه تفکر و تدبر در آن‌ها (در کلیه‌ی پایه‌های ابتدایی و متوسطه)

۵. مطالعه‌ی مقدمه‌ی کتاب درسی دانش‌آموز.

۶. تهیه و مطالعه‌ی کتاب‌های مرجع آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی مانند کتاب مبانی و روش آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی - کد ۶۰۱۱ و کتاب راهنمای آموزگار قرآن پایه‌ی ششم ابتدایی نیز توصیه و تأکید می‌شود.

۷. انس با قرآن کریم و خواندن روزانه‌ی آن و تقویت علاقه به تدریس قرآن کریم، هدف آرمانی درس آموزش قرآن است. تحقق این هدف به فرهنگ‌سازی نیاز دارد و مهم‌ترین و در عین حال ساده‌ترین روش برای تحقق آن، توجه به «نقش الگویی آموزگار و خانواده در توسعه‌ی فرهنگ انس روزانه‌ی دانش‌آموزان با قرآن کریم» است.

۸. تلاش به موقع برای تهیه و آماده‌سازی امکانات آموزشی مانند لوح فشرده، لوحه‌ی آموزش روخوانی و نیز استفاده‌ی به‌جا از آن‌ها در هنگام تدریس.

۹. به‌روز بودن آموزگاران از طریق ارتباط با مجلات آموزشی و سایت گروه قرآن و تبادل نظر با مؤلفان و کارشناسان

روش آموزش کتاب‌های درسی قرآن

روش کلی در آموزش کتاب‌های درسی قرآن تا حدودی چارچوب و مراحل زیر را دارد:

الف) آموزش خواندن آیات درس و رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

در دوره‌ی اول ابتدایی، استفاده از لوحه‌های قرآن نقش اصلی را در آموزش روخوانی قرآن دارد. آموزگار با اشاره‌ی ثابت و متحرک به حرکات و حروف، مهم‌ترین گام را در آموزش روخوانی برمی‌دارد.

لوحه‌ی آموزش روخوانی (لوح محفوظ) در جای مناسبی نصب می‌شود و سپس آموزش با اشاره‌ی آموزگار و خواندن دانش‌آموزان، ابتدا به صورت جمع‌خوانی و سپس فردخوانی، ادامه می‌یابد. روش اشاره‌ی ثابت و متحرک در مقدمه‌ی کتاب‌های درسی آموزش قرآن، کتاب‌های راهنمای تدریس آموزگار و فیلم‌های آموزشی به صورت کامل توضیح داده شده است. پس از بخش‌خوانی لوحه، آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد کتاب‌های خود را باز کنند تا مراحل زیر در آموزش هر یک از درس‌ها انجام گیرد. (از این مرحله به بعد، در کلیه‌ی پایه‌ها تقریباً مثل هم عمل می‌شود.)

مراحل آموزش خواندن قرآن

۱. پیش‌خوانی: آیات درس توسط هر یک از دانش‌آموزان به صورت انفرادی خوانده می‌شود. (حدود پنج دقیقه)

۲. خواندن در گروه: آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد آیات آن صفحه را در گروه برای یکدیگر بخوانند. هر دانش‌آموز یک سطر یا جمله. (حدود پنج دقیقه)

۳. خواندن برای کلاس: آموزگار ابتدا از دانش‌آموزان علاقمند و مستعد و سپس از بقیه‌ی دانش‌آموزان می‌خواهد که هر کدام یک سطر یا جمله از آیات درس را برای کلاس بخوانند.

نکات مهم در آموزش روخوانی

۱. رعایت ترتیب در انجام هریک از مراحل فوق ضروری است.

۲. توجه جدی آموزگار به تقدم آموزش روخوانی بر پخش نوار کمک شایانی به کسب مهارت روخوانی می‌کند.

۳. با توجه به اهمیت کسب مهارت خواندن با تأکید بر خوب دیدن و دقت در حروف و حرکات (تجربه‌ی دیداری)،

آموزگار در آموزش روخوانی آیات، از خواندن آیات و عبارات و نیز پخش تلاوت آیات در

ابتدای آموزش جدا خودداری می‌کند.

۴. تسلط آموزگار بر روش‌های رفع اشکالات روخوانی و روان‌خوانی از اهمیت زیادی برخوردار است.

روش رفع اشکالات روخوانی

پس از مرحله‌ی اول آموزش، رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان توسط آموزگار، مهم‌ترین فعالیت آموزشی در کلاس‌های سوم تا ششم ابتدایی است، برای این منظور توجه به نکات زیر ضروری است.

۱. آن دسته از آموزگاران که در این زمینه ضعف دارند، باید نسبت به کسب مهارت کامل روان‌خوانی آیات کتاب درسی، اقدام لازم را انجام دهند. توصیه‌ی ما استماع و تلاوت آیات از طریق نوارها و لوح‌های فشرده است.

۲. آموزگار در هنگام تدریس و رفع اشکالات روخوانی به دانش‌آموز فرصت بدهد تا به پایان جمله برسد.

۳. آموزگار پس از تشویق زبانی از دانش‌آموز بخواهد عبارت (جمله) را یک بار دیگر با دقت بخواند.

نکته‌ی مهم: اشکال روخوانی اغلب دانش‌آموزان در بار دوم برطرف می‌شود. اما اگر اشکال برطرف نشد، آموزگار یکی از چند روش زیر را انجام می‌دهد:

روش اول: از دانش‌آموز می‌خواهیم کلمه‌ی مورد نظر را بخش‌خوانی کند.

روش دوم: شکل غلط کلمه را با شکل درست آن مقایسه می‌کنیم و از دانش‌آموز می‌پرسیم کدام صحیح است.

روش سوم: در صورتی که کماکان مشکل باقی باشد می‌توان از کلاس پرسش کرد.

در ضمن، نوشتن کلمه یا ترکیب مورد نظر روی تخته و اشاره به بخش‌های آن و درخواست از دانش‌آموزان برای بخش‌بخش خواندن آن کلمه یا ترکیب نیز مفید است.

دو نکته

- ۱- فعالیت‌های این بخش در یک جلسه و در کلاس و با نظارت آموزگار انجام می‌شود.
- ۲- این نوع فعالیت‌ها هرگز به عنوان نمونه سؤال برای آزمون پایانی نیست و انجام آن‌ها تنها در ارزشیابی مستمر دانش‌آموزان امتیاز مثبت دارد.

تذکر مهم: از سخت‌گیری و سهل‌انگاری درباره‌ی رفع اشکالات روخوانی قرآن بپرهیزید.

فعالیت آن‌ها نظارت و راهنمایی‌های لازم را ارائه می‌کند.
۴. دانش‌آموزان با انتخاب آموزگار هر سطر را می‌خوانند و در صورت نیاز اصلاح لازم به عمل می‌آید.
۵. تمرین دوم نیز مانند تمرین اول انجام می‌شود.

ب) روش و مراحل آموزش قرائت سوره‌های کتاب درسی

ت) روش و مراحل آموزش پیام قرآنی
۱. چند دانش‌آموز متن پیام قرآنی و ترجمه آن را می‌خوانند.
۲. دانش‌آموزان در گروه خود با استفاده از تصویر یا مطلب ارائه شده، درباره‌ی پیام قرآنی گفت‌وگو می‌کنند.
۳. گروه‌ها با ارائه‌ی مصادیق جدید نظرات خود را درباره‌ی پیام قرآنی می‌گویند.

تکات مهم در آموزش پیام قرآنی

۱. کسب مهارت تفکر و تقویت آن از ارکان مهم برنامه‌ی درسی ملی و نیز از اهداف مهم پیام‌های قرآنی است. از این رو باید با پرهیز از ارائه‌ی سخنرانی و توضیحات طولانی درباره‌ی پیام قرآنی و ضمن توجه به تعامل چندجانبه با کلاس، دانش‌آموزان را در رسیدن به اهداف پیش‌بینی شده راهنمایی کرد.

۲. می‌توان علاوه بر استفاده از روش گفت‌وگویی دانش‌آموزان درباره‌ی مفهوم پیام قرآنی، از سایر روش‌های متنوع و جذاب مانند نمایش، نوشتن چند جمله‌ی کوتاه و نقاشی درباره‌ی مفهوم پیام نیز استفاده کرد.
۳. در زیر برخی از پیام‌ها یک یا دو کلمه از آن پیام که در فارسی رایج و آشناست، معنا شده است. آموزگار با پرسش از دانش‌آموزان توجه آن‌ها را به این کلمات و معنایشان جلب می‌کند.

ث) روش و مراحل آموزش داستان‌های قرآنی

۱. داستان‌های قرآنی با عنوان «قصه‌ی آیه‌ها» در کتاب‌های آموزش قرآن آمده‌اند. این داستان‌ها توسط آموزگار به یکی از شیوه‌های قصه‌گویی، قصه‌خوانی، تصویرخوانی و استفاده از کارت قصه بیان می‌شوند.

۲. چند دانش‌آموز متن داستان را از روی کتاب می‌خوانند.

ج) انس با قرآن در خانه

در انتهای هر درس، فعالیت‌هایی برای تمرین انس با قرآن در خانه اختصاص دارد. از اهداف مهم این بخش، آگاه کردن والدین نسبت به فعالیت‌های قرآنی دانش‌آموز در خانه و درخواست از آن‌ها در نظارت بر این فعالیت‌ها و کمک به فرزندان خود است.

۱. آموزگار با توضیحات ساده درباره‌ی سوره و آیات مورد نظر، دانش‌آموزان را برای شنیدن قرائت آن‌ها آماده می‌کند.
۲. دانش‌آموزان ضمن خطبری از روی کتاب درسی یا قرآن کامل، بار اول به قرائت عبارت قرآنی گوش می‌کنند و بار دوم همراه با آن بلند می‌خوانند.
۳. از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهیم آیات درس را شبیه نوار یا حداقل به صورت معمولی و روان بخوانند.
۴. به عنوان تکلیف انس با قرآن در خانه، از دانش‌آموزان می‌خواهیم همان آیات یا ادامه‌ی آیات را به کمک لوح فشرده (کتاب گویا) از روی قرآنی که در خانه دارند بخوانند.

پ) روش و مراحل آموزش درک معنای ترکیب‌ها یا عبارات ساده‌ی قرآنی

در جلسه‌ی دوم هر درس، پس از آموزش قرائت، آیاتی از قرآن همراه با معنای آن‌ها آمده است. این بخش از آیات طی مراحل زیر تدریس می‌شود:

۱. آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد هر یک عبارتی از آیات را همراه با ترجمه بخوانند.

۲. پس از خواندن عبارات قرآنی و ترجمه‌ی آن‌ها، دانش‌آموزان تمرین اول کار در کلاس را ابتدا به صورت انفرادی و سپس در گروه انجام می‌دهند.

نکته: دانش‌آموزان برای انجام این تمرینات می‌توانند از سه راه زیر عمل کنند:

۱. با استفاده از آموخته‌های قبلی؛
۲. جست‌وجوی معنای کلمات از ترجمه‌ی آیات قبلی؛
۳. فهرست معنای کلمات پایان کتاب این گونه تمرین‌ها آن قدر ساده است که معمولاً با انجام دو مورد قبلی معنای کلمات مشخص می‌شود. اگر احتمالاً ابهامی باقی باشد می‌توان از این فهرست استفاده کرد.
۳. آموزگار، ضمن حضور در بین اعضای هر گروه، بر

چ) روش آموزش و تمرین یادآوری‌ها

در پایان هر چند درس، مجموعه‌ای از تمرین‌ها به‌عنوان «یادآوری» پیش‌بینی شده است. انجام فعالیت‌های یادآوری به‌منظور تمرین و تثبیت مهارت‌های کسب شده و ایجاد تنوع و جذابیت در سبک‌های یادگیری است.

ح) ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی دانش‌آموزان در درس آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی به‌صورت کیفی - توصیفی انجام می‌گیرد:

۱. ارزشیابی مستمر

برخی از نکات مهم در ارزشیابی مستمر به شرح زیرند:
۱. در این ارزشیابی رشد یادگیری هر دانش‌آموز مورد نظر است. از این‌رو، نمره‌ی مستمر هر دانش‌آموز، معدل نمرات او در طول یک‌ونیم سال نیست، بلکه باید میزان رشد و پیشرفت او ملاک نمره‌ی ارزشیابی مستمر قرار گیرد.

۲. فعالیت و تلاش فردی و گروهی دانش‌آموزان در کلاس به‌عنوان امتیاز و بخشی از نمره‌ی مستمر ایشان منظور می‌شود.
۳. فعالیت خارج از کلاس دانش‌آموزان بخشی از نمره‌ی ارزشیابی مستمر آن‌هاست. تکلیف «انس با قرآن در خانه» بخشی از این فعالیت است که همه‌ی دانش‌آموزان موظف به انجام آن هستند. آموزگار باید این تکلیف دانش‌آموزان را بررسی و برای افراد موفق نمره و امتیاز خاصی منظور کند و با تدبیر لازم کسانی را که تکلیف خود را به‌خوبی انجام نمی‌دهند به این کار ترغیب کند. آموزگار دانش‌آموزان را به انجام سایر فعالیت‌های خارج از کلاس تشویق می‌کند. بدیهی است استعداد، علاقه، امکانات و شرایط فردی دانش‌آموزان در کم و کیف این فعالیت‌ها باید لحاظ شود. برخی از این فعالیت‌ها عبارت‌اند از:

۱. تهیه‌ی نوار آموزشی قرآن و قرائت و استماع آن در خانه؛
۲. انس روزانه با خواندن قرآن در خانه؛
۳. حفظ برخی از سوره‌ها، آیات و پیام‌های قرآنی؛
۴. تلاوت قرآن با صوت خوب و زیبا.

۲. ارزشیابی پایانی

بر اساس آیین‌نامه‌ی امتحانات، ارزشیابی پایانی در پایان نیم‌سال‌های اول و دوم به عمل می‌آید. آزمون درس قرآن در تمام پایه‌های دوره‌ی ابتدایی به‌صورت شفاهی است.

۱-۲. بخش قرائت

ارزشیابی این بخش در دوره‌های ابتدایی و متوسطه به‌صورت شفاهی است. نمره و امتیاز این بخش بر اساس ارزشیابی از دو موضوع به‌دست می‌آید:

الف) توانایی خواندن آیات درسی (براساس اهداف مورد انتظار هر پایه‌ی تحصیلی)

ب) بیان مصادیق و توضیحات پیام قرآنی: چنانچه دانش‌آموزی پس از خواندن متن و ترجمه‌ی پیام از روی

کتاب نتواند درباره‌ی آن توضیح دهد یا هیچ مصداقی را بیان کند و یا توضیح ارائه شده خیلی از مفهوم پیام دور باشد، نمره‌ی آن پیام (هر پیام یک نمره) را کسب نمی‌کند و یا به میزان نقص، از نمره‌ی آن پیام کسر می‌شود.

۲-۲. بخش درک معنا

ارزشیابی این بخش فقط در دوره‌ی متوسطه، آن هم به‌صورت کتبی، انجام می‌شود.

تبصره: هر دانش‌آموز می‌تواند با توجه به هر یک از موارد زیر و در مجموع حداکثر ۲ نمره تشویقی کسب کند.

۱. قرائت سوره‌های کتاب یا قرآن کریم شبیه نوار آموزشی
۲. حفظ یک سوره از کتاب (حدود سه صفحه)
۳. حفظ پیام‌های قرآنی کتاب از پیام‌هایی که در هر نیم‌سال تدریس شده‌اند.

ساختار دروس و محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی ششم ابتدایی

کتاب جدیدالتألیف آموزش قرآن پایه‌ی ششم ابتدایی ۱۴ درس و ۳ یادآوری دارد و هر درس در ۴ جلسه تدریس می‌شود.
نکته‌ی مهم: هر درس کتاب آموزش قرآن پایه‌ی ششم ابتدایی در چهار جلسه تدریس می‌شود. در هر جلسه، معمولاً به آموزش و تدریس دو موضوع عمده و اصلی پرداخته می‌شود. موضوعات اصلی ارائه شده در هر جلسه به شرح زیرند:

جلسه‌ی اول

آموزش روخوانی یک صفحه از سوره و رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان (یک زنگ کامل)

جلسه‌ی دوم

۱. آموزش قرائت صفحه‌ی قبل با استفاده از نوار آموزشی (نیمه‌ی اول ساعت آموزشی)
۲. کار در کلاس (آموزش مفاهیم قرآن) (نیمه‌ی دوم ساعت آموزشی)

جلسه‌ی سوم

۱. آموزش روخوانی یک صفحه از سوره و رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان (نیمه‌ی اول ساعت آموزشی)
۲. آموزش پیام قرآنی (نیمه‌ی دوم ساعت آموزشی)

جلسه‌ی چهارم

۱. خواندن از روی قرآن کامل (دو سوم ساعت آموزشی)
۲. آموزش یک نکته از هزاران (یک‌سوم پایانی ساعت آموزشی)

نسیم کوی جانان

سودابه گلگار

تصویرگر: نسیم نوروزی

آموزگار دبستان پسرانه‌ی «علامه حلی»
چهرم از استان فارس هستم. طی دو سال
گذشته و با توجه به تغییرات کتاب‌های درسی
و برنامه‌ی درسی و تأکید بر تحول‌آفرینی در
فرایند یاددهی - یادگیری، طرح «در محضر
قرآن» را در پایه‌ی پنجم و ششم اجرا
کرده‌ام که زمینه‌ی انس با قرآن را فراهم
کرده است.

از آنجا که نتایج تجربه‌های خود را مفید
یافتم، علاقه دارم روش‌های خود را به اطلاع
دیگر همکاران نیز برسانم. اما در ابتدا باید از
ویژگی‌های کلی دانش‌آموزان پایه‌های پنجم
و ششم بگویم. در این مدت، من دریافتم
دانش‌آموز من در این سن:

۱. نسبت به عدالت و انصاف حساس
است؛

۲. عضو گروه یا جمعیتی خاص
می‌شود؛

۳. به همکاری با بزرگسالان علاقه‌ی
فراوانی دارد؛

۴. کم‌کم نظر و عقیده‌ی دوستان و همسالان بیش
از بزرگسالان برایش ارزش پیدا می‌کند و می‌خواهد مانند
بزرگسالان رفتار کند و پاسخ‌های درستی به پرسش‌ها بدهد؛
۵. انجام برخی از فعالیت‌های مذهبی را می‌تواند به عهده بگیرد؛
مثل کارهای اجرایی مراسم قرآنی در مسجد و مدرسه.

موارد اجرا شده در کلاس با توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان

✓ جلسه‌ی انس با قرآن

✓ تهیه‌ی روزنامه‌ی دیواری با موضوع قصه‌های قرآنی

✓ نمایش قرآنی (گلستان شدن آتش)

✓ شروع کلاس با تلاوت یک آیه از قرآن در زنگ اول

✓ تحقیق درباره‌ی اولین و آخرین سوره‌ی نازل شده بر پیامبر (ص)

فطرت خداجوی انسان به‌طور ناخودآگاه میل به خوبی‌ها و زیبایی‌ها دارد و چون قرآن آینه‌ی تمام‌نمای زیبایی‌ها در عالم خلقت است، به همین دلیل، هر نفس پاک و جان‌پالایش‌یافته‌ای به‌طور ناخودآگاه به استماع و تلاوت آیات نورانی قرآن گرایش دارد و این در مورد کودکان که مانند لوح سفیدی پاک و درخشان هستند، دوچندان است.

اما گاهی اوقات، به‌دلیل ناآگاهی بزرگ‌ترها و همچنین درک نشدن آیات توسط کودکان، در آموزش قرآن به آنان دچار مشکل می‌شویم. این سؤالی است که غالباً خانواده‌ها می‌پرسند: فرزندانمان علاقه‌ای به مطالعه‌ی کتاب قرآن خود ندارد، باید چه کار کنیم؟

والدین به‌عنوان همیار آموزگار در منزل می‌توانند نقش بسیار مهم و پایداری در ایجاد انس با قرآن داشته باشند. چون پیش از تولد کودک با او هستند و قرار است تا پایان عمر هم کنار او باشند. به همین دلیل، تأثیری که دانش‌آموز از خانواده‌ی خود می‌گیرد، بسیار پایداتر از تأثیر وجودی هر کس دیگر است.

همچنین، این والدین هستند که تأثیر کلام و رفتار معلم را تثبیت یا خنثی می‌کنند. به همین دلیل، نقش والدین در پیشرفت‌های دانش‌آموزان بسیار حساس و کلیدی است.

امید است موارد ساده‌ی زیر بتواند به حل مشکل و تقویت مهارت‌های دانش‌آموزان در تلاوت قرآن کمک کند:

در این طرح همراه والدین انجام می‌دهیم:

۱. فرزند خود را به مطالعه‌ی روزانه‌ی قرآن عادت می‌دهیم. می‌توان موقع اذان فرزندان را ترغیب کرد که به همراه ما وضو بگیرند، نماز بخوانند و پس از ادای نماز، از روی عبارت‌های قرآنی کتاب خود - به‌عنوان فریضه‌ای که

موجب خشنودی خدای مهربان است - بخوانند. به فرزندان اجازه دهیم شاهد عبادت‌های ما باشند. زیرا بچه‌ها بیش از اینکه از کلام ما تأثیر بپذیرند، از رفتارمان می‌آموزند.

۲. به جنبه‌های التذادی استماع صوت خوش قرآن توجه می‌کنیم.

۳. برای کودکان خود از داستان‌های قرآنی تعریف می‌کنیم. تعریف داستان‌های قرآنی - قبل از خواب - برای شما و کودکان خوابی آرام و احساسی شیرین و خاطراتی به یاد ماندنی در پی خواهد داشت.

۴. کودکان را با آداب قرائت قرآن مانند پاکی و پاکیزگی، با وضو بودن، آداب نشستن، گوش دادن به هنگام شنیدن آیات قرآن و... آشنا می‌سازیم.

۵. از تشویق‌های کلامی و غیر کلامی بهره می‌بریم.

۶. انجام فعالیت‌های خارج از کلاس مانند تولید آثار هنری در رابطه با آیات مانند نقاشی، خطاطی و شرکت در مسابقه‌های قرآنی و تحقیق درباره‌ی شأن نزول آیات می‌تواند تأثیر معجزه‌آسایی بر رفتار و گفتار کودکانمان داشته باشد. ۷. فرزند خود را عادت می‌دهیم هر روز، از روی قرآن کامل، چند آیه را تلاوت کند.

استفاده از انواع قالب‌های هنری

قرآن کریم در بیان مطالب از قالب‌های هنری استفاده کرده است. قصه که به نوعی مادر هنرهای دیگر اعم از رمان، فیلم، نمایش و کم‌دی است، ابزاری است که قرآن کریم از آن بهره‌ی فراوان گرفته و به آن تصریح می‌کند. هر یک از موضوعات قرآن در قالبی از قالب‌های هنری می‌گنجد؛ موضوعات قابل تصویر شدن در قالب هنرهای تجسمی، مانند نقاشی، طراحی، مجسمه‌سازی، گرافیک، موضوعات حماسی و عاطفی در قالب شعر و سرود و موضوعات دراماتیک در قالب نمایش و قصه و... که با انتخاب موضوعات خاص و ارائه‌ی قالب مناسب آن می‌توان به موفقیت دست یافت. برگزاری شب شعر، جشنواره‌های سرود و تئاتر و نمایش و مسابقه‌های قصه‌نویسی و مقاله‌نویسی، نقاشی، مجسمه‌سازی، گرافیک و حتی عکاسی درباره‌ی موضوعات قرآنی، از دیگر اقدامات تأثیرگذار در راه برقراری انس بیشتر کودکان، نوجوانان و جوانان با قرآن کریم است.

چرخ‌دنده‌های صنعتی فرهنگ

حمایت صنعت از طرح کتاب‌خوانی در سیرجان

محمود یحیوی

هسته‌های مطالعه‌ی مدارس

هسته‌های مطالعه متشکل از مجموعه‌ی دانش‌آموزان یک کلاس است که کتاب‌های غیردرسی متناسب با سلیقه و نیازهای سنی خود را مطالعه می‌کنند و در ساعتی معین از کلاس درس، با راهبری مربی پرورشی و حمایت مدیر مدرسه و مربیان مرتبط (ادبیات، دین و زندگی، هنر و...) که به نحوی با مجریان طرح در ارتباط هستند، بازخورد مطالعه‌ی خود را در قالب‌های فرهنگی و هنری (خلاصه‌نویسی، تغییر داستان، نوشتن نمایش‌نامه، اجرای رادیویی، شعر، داستان‌نویسی براساس کتاب خوانده شده، نقالی داستان، هنرهای تجسمی، هنرهای ایرانی اسلامی، تئاتر و نقاشی)، متناسب با ذوق و علاقه‌ی خود بروز می‌دهند. در پایان هر دوره از مطالعه، هسته‌های مطالعه و بررسی، آثار باز تولید شده‌ی مسابقات بین مدارس را، با همکاری اداره‌ی آموزش و پرورش و مدیران مدارس و نظارت مربیان پرورشی و حمایت مؤسسه‌ی فرهنگی معراج اندیشه، بررسی می‌کنند.

در این طرح، نظام انگیزشی مشخصی برای ترغیب بیشتر مربیان، دانش‌آموزان و خانواده‌ها لحاظ شده است. به منظور پیشبرد بهینه‌ی طرح در روند اجرا، کارشناسان و صاحب‌نظران در مباحث روان‌شناسی و تعلیم و تربیت مجریان را به صورت مستمر همراهی خواهند کرد.

اشاره

طرح کتاب‌خوان خلاق از سال ۱۳۹۴ و با حضور دو کارشناس از اعضای شورای کتاب کودک و با حضور تعدادی از مدیران، مربیان پرورشی مدارس و مسئولان اداره‌ی آموزش و پرورش سیرجان، با تشکیل هسته‌های مطالعه، آغاز شده است. در این اقدام فرهنگی حمایت شرکت صنعت و معدن گل‌گهر چشمگیر بوده است.

تجربه‌ی سبز

دوستی با ادبیات کهن و معاصر

نمایش ادبیات، پایه‌ی پنجم

انیسه سلج محمودی

آموزگار مدرسه شاهد رقیه (س) ماهشهر، خوزستان

همیشه می‌دانستم بچه‌های ابتدایی، اگر شعری، قصه‌ای، حکایتی و داستانی می‌خوانند، حتی اگر آن را از بر می‌کنند، توجه چندانی به خالق آن اثر ندارند. اما من می‌خواستم به دانش‌آموزانم بفهمانم که این قصه‌ها و شعرها از فضا و سیاره‌ی دیگر نیامده‌اند. این ادیبان و خالقان بنام، مثل خود بچه‌ها، روزی کودک بودند و کودکی کردند و امتیازی ویژه و دست‌نیافتنی نداشتند. آن‌ها هم حاصل علاقه و تلاش و نیت خالصانه‌شان را که نام نیکوست از خود به یاد گذاشتند و بچه‌ها اگر بخواهند می‌توانند با الگوبرداری از شیوه‌ی بزرگان ادبیات فارسی، خود خالق ادبی مشهور و بنامی شوند.

بدین منظور، در سال تحصیلی ۹۵-۹۴ همراه با دانش‌آموزان پایه‌ی پنجم مدرسه، در راهروی مدرسه دو غرفه‌ی ادبیات معاصر و ادبیات کهن بنا کردیم. این غرفه‌های سه‌بعدی شامل عکس، نام آثار و قطعه‌هایی از اثر هر یک از ادیبان و شاعرانی بود که در کتاب فارسی پنجم نام آن‌ها آمده است. این کار، هم ورودی راهرو را به چهره‌ها و آثار شعری ایران زمین مزین و فضایی عرفانی ایجاد کرد و هم اینکه خانواده‌هایی را که برای دیدار آموزگاران، گاهی تا زمان رسیدن زنگ تفریح باید منتظر باشند، مشغول می‌کند. بارها آن‌ها را در حال خواندن مطالب این غرفه‌ها - در بازه‌ی زمانی دیدار با معلم - دیده‌ام. مهم‌تر از همه، بچه‌ها باور کرده‌اند که اگر بخواهند، می‌توانند روزی خودشان هم یکی از نام‌آوران ایران زمین باشند.

حمایت صنعت از فرهنگ

هسته‌های مطالعه و کارگاه آموزش قصه‌گویی و ارتباط مؤثر با کودکان و نوجوانان، به منظور ارتقای سطح مهارت آموزشی مربیان پرورشی مدارس، توسط کانون کتاب و کتاب‌خوانی مؤسسه‌ی فرهنگی هنری معراج اندیشه‌ی شرکت صنعتی معدن گل‌گهر، به‌صورت مستمر تا اجرای این طرح در همه‌ی مدارس دوره‌ی ابتدایی شهرستان سیرجان ادامه خواهد یافت.

بسط و گسترش طرح «با من بخوان» نیز در حال اجراست. این طرح که دانش‌آموزان از آن به خوبی استقبال کرده‌اند، در سال‌های آینده، مبنای طرح هسته‌های مطالعه قرار خواهد گرفت.

محمدعلی ایران‌نژاد مدیر مؤسسه‌ی معراج اندیشه می‌گوید: «هدف ما مانوس کردن کودکان و نوجوانان با مطالعه و خواندن کتاب است. روش‌های جذابی در این زمینه تدارک دیده شده‌اند که کودک را عاشق کتاب خواندن می‌کنند. اگر شخصیت کودک و نوجوان براساس خواندن کتاب و عمیق شدن در دانش و بینش شکل بگیرد، کاری اساسی و پایه‌ای در فرهنگ و تربیت صورت می‌گیرد و ما جامعه‌ای اندیشمند خواهیم داشت.»

رضا طالبیگی معاون آموزش ابتدایی اداره‌ی کل آموزش و پرورش استان کرمان در این زمینه می‌گوید: «در راستای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و استفاده از ظرفیت‌های برون‌سازمانی، در سال تحصیلی ۹۵-۹۴، تفاهم‌نامه‌ی همکاری بین اداره‌ی آموزش و پرورش شهرستان سیرجان و مؤسسه‌ی فرهنگی هنری معراج اندیشه بسته شد. یکی از اصلی‌ترین مفاد این تفاهم‌نامه توسعه‌ی فرهنگ کتاب‌خوانی و گسترش کتابخانه‌های کلاسی مدارس است.

طرح کتاب‌خوانی در مدارس شهرستان سیرجان شامل برگزاری طرح کتاب‌خوان خلاق است، به این صورت که هر دانش‌آموز یک کتاب را مطالعه کند و با خلاصه، نقاشی، کاردستی و نمایش ... از آن، در جشنواره‌ی کتاب‌خوان خلاق شرکت می‌کند که نتیجه‌ی آن مشارکت ۱۲۲۴ نفر شرکت‌کننده است که نفرات برتر در مراسمی با حضور **هوشنگ مرادی کرمانی** تشویق شدند. در این تفاهم‌نامه، بحث آموزش خانواده‌ها با محوریت مهارت‌های زندگی، در راستای تحقق اهداف انجمن اولیا و مربیان است که از سال ۹۴-۱۳۹۳ تاکنون در حال اجراست.»

قطره‌ی دریای متلاطم

علیرضا سودمند

علیرضا سودمند آموزگار دبستان ارشاد از بیجار در دریای متلاطم و خطیر آموزگاری طرف خطاب پیری فرزانه قرار گرفته است. اکنون که از سال تحصیلی جدید چند هفته گذشته است، معلم پیر به وی، پندهای سودمند می‌دهد. «هان ای پسر، آگاه باش! در کلاس تو چند دسته کودک مشغول دانش‌آموزی هستند. عده‌ای خواب هستند و پر از کسالت. اگر تو نیز چنان باشی بهره‌ای از یاددهی - یادگیری نمی‌بری. عده‌ای شاد هستند و پر از فعالیت. اگر تو نیز چنان باشی، کارها بر تو آسان می‌شود. تو همچون قطره‌ای در دریای متلاطم هستی. بکوش ناخدايي باشی که قایقی متلاطم را به ساحل مقصود برساند. حال به حاصل فعالیت خود نگاهی بیفکن. نقش راهنمایی خود را به یادآور. آن گل‌هایی که با جوی صبر و مهربانی به سوی کلاست روان ساخته‌ای، اکنون با خورشید آگاهی و دانایی به ثمر نشسته است. بکوش تا شمیم محصول تو به جای جای شهر برسد.»

اشاره

همواره به دنبال گمشده‌ای بودیم که بتواند چهره‌ی آموزش‌هایمان را در کلاس‌های درس تغییر دهد؛ در جست‌وجوی نقشه‌ای بودیم که ما را در مسیرهای ساده و پیچیده‌ی آموزش، به درستی هدایت کند و اطمینان بدهد که آموزش و فراورده‌های آموزشی‌مان کاملاً اثربخش‌اند. آن گمشده‌ی واقعی «طراحی آموزشی» است. در این نوشتار به دنبال معرفی طراحی آموزشی «هینیچ»، الگوی مربوط به آن و کاربری این الگو در دوره‌ی ابتدایی هستیم. امید است این تلاش در افزایش دانایی و توانایی معلمان این سرزمین مؤثر افتد.

کلیدواژه‌ها: طراحی، طراحی آموزشی، الگوهای طراحی آموزشی

تعریف طراحی آموزشی

طراحی آموزشی به معنای پیش‌بینی فعالیت‌های آموزشی برای افراد مشخص و در زمینه‌ای معین است (نوروزی و رضوی، ۱۳۹۲).

طراحی آموزشی براساس رویکرد رفتارگرایی

طراحی آموزشی براساس رویکرد رفتارگرایی نوعی فرایند نظام‌دار است. در این دیدگاه، هدف اصلی از طراحی آموزشی بهبود یادگیری است. گام اول با تحلیل وظیفه آغاز می‌شود، و آخرین گام ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان است که معمولاً براساس معیارها و سنجه‌های از قبل تعیین‌شده انجام می‌شود.

طراحی آموزشی براساس رویکرد شناخت‌گرایی

طراحان آموزشی، براساس این دیدگاه، به جای تأکید بر رفتار بیرونی، بر فرایند ذهنی تأکید می‌کنند و از آن برای افزایش اثربخشی آموزش بهره می‌گیرند. به جای تحلیل تکلیف و موضوع که در رویکرد رفتارگرایی دنبال می‌شود، شناخت‌گرایان بر تحلیل یادگیرنده تأکید می‌کنند.

طراحی آموزشی براساس رویکرد ساخت‌گرایی

در این رویکرد، هنگام بحث از طراحی، دیگر واژه‌ی طراحی آموزشی به کار نمی‌رود، بلکه از عنوان طراحی محیط‌های یادگیری استفاده می‌شود. به اعتقاد ساخت‌گرایان، یادگیرندگان دنیای خودشان را خود می‌سازند. آن‌ها در فرایند یادگیری فعال هستند و به سبب تعامل با محیط اطراف خود، دانش مورد نظر را خود بنا می‌کنند.

الگوهای طراحی آموزشی

الگوهای طراحی آموزشی را می‌توان نوعی بازنمایی فرایند طراحی آموزشی دانست که در آن عناصر اصلی یا مراحل آموزش و روابط بین آن‌ها نشان داده شده است (نوروزی و رضوی، ۱۳۹۲)

انواع الگوهای طراحی آموزشی

از آنجا که نتایج، شرایط و روش‌های متعددی برای انتقال مفاهیم در آموزش وجود دارد، الگوهای متفاوتی نیز در زمینه‌ی طراحی آموزشی وجود دارند. به‌طور کلی، می‌توان این الگوها را به دو دسته‌ی سیستمی و غیرسیستمی (سازنده‌گرا) تقسیم کرد. برخی از الگوهای مشهور در هر طبقه، در جدول زیر آمده است.

الگوی طراحی آموزشی هینیچ و همکاران

این الگو در زمره‌ی الگوهای سیستمی قرار دارد. هینیچ، مولندا، راسل و اسمال‌دینو از پایه‌گذاران این الگو هستند که در حال حاضر به الگوی «شور» نیز شهرت یافته است. الگوی آن‌ها شش مرحله یا گام دارد که هر مرحله بر مرحله‌ی دیگر تأثیر می‌گذارد.

الگوی طراحی آموزشی

هینیچ

محمد رضا احمدی

الگوی طراحی سیستمی	الگوهای طراحی غیرسیستمی (سازنده‌گرا)
الگوی هینیچ و همکاران	الگوی چهار مؤلفه‌ای
الگوی عمومی (ADDIE)	الگوی پنج مؤلفه‌ای (E5)
الگوی گانیه و بریگز	الگوی کارآموزی شناختی
الگوی مریل	الگوی ام. ام. اس
الگوی رایگلوث	
الگوی دیک و کاری	
الگوی کمپ و همکاران	

نمونه‌ی طراحی آموزشی براساس الگوی هینیچ و همکاران - درس هنر پایه‌ی اول دبستان، موضوع فعالیت: نقاشی تلفیقی

خصوصیات عمومی	گام اول: تحلیل یادگیرندگان وظایف طراح در این مرحله: - تعیین ویژگی‌های عمومی و کلی یادگیرندگان - تعیین ویژگی‌های اختصاصی یادگیرندگان
خصوصیات ویژه	- شناخت دانش و مهارت‌های فعلی دانش‌آموزان - تعیین سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان - بررسی ویژگی‌های شناختی و انگیزشی
اهداف کلی	گام دوم: تعیین اهداف آموزشی وظایف طراح در این مرحله: تعیین هدف کلی آموزش
اهداف عینی (رفتاری)	- تدوین هدف‌های عینی آموزش - توجه به معیارهای لازم برای تدوین هدف‌های آموزشی
در کلاس من ۲۱ دانش‌آموز پسر حضور دارند. میزان تحصیلات خانواده‌های دانش‌آموزانم از دیپلم تا فوق‌لیسانس است. به لحاظ فرهنگی و مذهبی، اکثر دانش‌آموزان خانواده‌های مذهبی دارند. همه‌ی بچه‌ها با خانواده‌های خود زندگی می‌کنند. به جز دو نفر، بقیه‌ی بچه‌ها دوره‌ی پیش‌دبستانی را گذرانده‌اند و در این دوره کاملاً با فعالیت نقاشی آشنا شده‌اند، رنگ‌ها را به خوبی می‌شناسند و نسبت به این فعالیت‌ها علاقه‌ی فراوان دارند. دانش‌آموزان چپ‌دست در کلاس ۷ نفر هستند و همگی هم از لحاظ جسمانی و ذهنی در سلامت کامل به سر می‌برند.	دانش‌آموزان کلاس من از جنبه‌ی مراحل رشد شناختی، در دوره‌ی تجسمی عملیات عینی قرار دارند، یعنی تا حدودی به مرحله‌ی نگهداری ذهنی و بازگشت‌پذیری رسیده‌اند و این خود مرا در انجام دادن فعالیت‌های هنری در کلاس کمک خواهد کرد. اکثر بچه‌های کلاس استدلال این همانی و عمل عکس دارند. این ویژگی‌ها را از طریق انجام فعالیت‌های هنری در آنان دیده‌ام. دانش‌آموزانم روش‌های متفاوتی برای یادگیری دارند. در برخی از آن‌ها سبک عاطفی کاملاً نمود دارد، چرا که تمایل زیادی به تنهایی کار کردن دارند. اما از لحاظ سبک شناختی، دانش‌آموزانی با سبک کلامی، تصویری و دست‌ورزی در کلاس وجود دارند. این باعث شده است که در تدریس با پررنگ کردن مرحله‌ی فکر کردن و پرورش ایده‌های هنری و مرحله‌ی اجرای ایده‌ی نیازهای دانش‌آموزان، نیازهای هر سه سبک یادگیری را تأمین کنم.
- دانش‌آموزان با طبیعت اطراف خود، به عنوان منبع الهام آفرینش‌های هنری، آشنا شوند. - مهارت‌های حسی، حرکتی و خلاقیت در آنان پرورش یابد و تقویت شود. - به زیبایی‌ها توجه کنند و حس زیبایی‌شناسی در آن‌ها تقویت شود.	دانش‌آموز در طی فرایند آموزش: - وسایل، ابزار و رنگ‌های مورد استفاده‌ی خود را در فعالیت هنری، در حضور معلم، به‌طور شفاهی در مدت ۳۰ ثانیه نام ببرد. - با استفاده از اشیا و وسایل موجود در مدت ۱۰ دقیقه، یک نقاشی یا کاردستی، ارائه کند. - در مدت دو دقیقه، چگونگی تشکیل ایده‌ی هنری خود را، در کنار اثرش، برای دیگران تعریف کند. - در نمایشگاه کلاسی، در مدت یک دقیقه، درباره‌ی آثار هنری دیگران، پیشنهادها را بیان کند. - نسبت به شناخت محیط اطراف خود و کسب تجربه‌ی جدید هنری، از خود علاقه نشان دهد. - افکار و احساسات خود را به درستی ابراز کند. - با شادی و نشاط در فعالیت‌های تدریس شرکت کند.
برای آموزش این درس می‌توانم رسانه‌های متعددی را به کار بگیرم. از فیلم مستند آموزشی در ابتدای تدریس برای تحریک دانش‌آموزان و انگیزه‌سازی برای ورود به تدریس استفاده می‌کنم. از مداد، مداد رنگی، پاستل، آبرنگ، چسب، قیچی، مقوا و بنرهای کهنه استفاده شده، برای نقاشی و کاردستی و از ضبط برای پخش موسیقی آرام هنگام فعالیت بهره می‌گیرم. از وسایل و اشیا جمع‌آوری شده از گردش‌های علمی دانش‌آموزان، برای نقاشی و کاردستی استفاده خواهم کرد. روش‌های مورد استفاده در تدریس، تلفیقی از نمایش، پرسش و پاسخ، و بحث گروهی است.	گام سوم: انتخاب رسانه‌ها، مواد و روش‌ها وظایف طراح در این مرحله: - تعیین رسانه‌ی مؤثر و مناسب - تعیین در دسترس بودن رسانه‌ها - انتخاب روش تدریس مناسب

قبل از شروع تدریس، رایانه و دستگاه ویدئو پروژکشن را در کلاس بررسی می‌کنم و پس از اطمینان از درستی آن‌ها، فیلم را برای نمایش آماده می‌کنم. در ابتدای تدریس، پس از فعالیت‌های مقدماتی، ذهن دانش‌آموزان را نسبت به موضوع فیلم تحریک می‌کنم. سپس از آن‌ها می‌خواهم برای چند لحظه چشم‌های خود را ببندند. در ادامه فیلم را به نمایش می‌گذارم. داستان فیلم مستند، گردش علمی جلسه‌ی قبلی دانش‌آموزان کلاس است. دانش‌آموزان در آن گردش علمی، ضمن مشاهده‌ی دقیق محیط اطرافشان، به جمع‌آوری برخی از اشیای محیط مانند انواع سنگ‌ها، برگ‌ها، پوست تنه‌ی درختان، میوه‌های درختان، ساقه‌های نی پرداختند. در ادامه، اهداف و انتظارات تدریس را بیان می‌کنم و اشیای جمع‌آوری شده توسط خودشان را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهم. از آن‌ها می‌خواهم ابتدا آن‌ها را لمس کنند و سپس با توجه به ویژگی‌های مواد جمع‌آوری شده و با به کارگیری قوه‌ی تخیل خود با وسیله‌ی نقاشی دلخواه، اثر هنری تازه‌ای به وجود آورد. سپس اثر کامل شده را برای دیگران توضیح دهند و نقطه نظرات خود را نسبت به آثار دیگران بیان کنند.	گام چهارم: به کارگیری رسانه‌ها وظایف طراح در این مرحله: - استفاده از رسانه‌های متنوع و متناسب
در طول تدریس، تلاش می‌کنم از توانایی‌های دانش‌آموزانم به درستی استفاده کنم. بخشی از فعالیت‌های شاگردان به بررسی مواد جمع‌آوری شده و سپس رنگ‌آمیزی آن‌ها معطوف می‌شود. فضاسازی برای نقاشی و یا ساخت کاردستی به عهده‌ی خود دانش‌آموزان است. برپایی نمایشگاه در گوشه‌ای از حیاط مدرسه هم با مشارکت همه‌ی دانش‌آموزان انجام می‌شود.	گام پنجم: مشارکت یادگیرندگان وظایف طراح در این مرحله: - تعیین چگونگی مشارکت و همکاری یادگیرندگان در کلاس - بررسی مهارت‌های مورد نیاز دانش‌آموزان برای مشارکت
هنگام ارزشیابی باید به تمام ابعاد تدریس توجه داشته باشم. از مناسب بودن فیلم مستند آموزشی در ابتدای تدریس و اثرگذاری آن برای داشتن یک شروع مناسب در آغاز تدریس گرفته، تا ایده‌آل بودن فضای آموزشی بیرون از کلاس درس برای ارائه‌ی کارهای خلاقانه‌ی دانش‌آموزان و نمایشگاه کلاسی برای بازدید راحت‌تر دانش‌آموزان از کارهای هنری یکدیگر. اما در ابتدای تدریس، در مرحله‌ی سنجش آغازین، سؤال‌هایی در خصوص ابزارهای مورد استفاده در نقاشی خواهیم پرسید. همچنین، برای سنجش مهارت تمرکز و دست‌ورزی دانش‌آموزان، نقاشی سرعتی را اجرا خواهیم کرد. در حین تدریس نیز برای اطمینان از اثربخشی آموزش و تدریس، از ارزشیابی تکوینی و در انتهای تدریس برای اطمینان از یادگیری دانش‌آموزان، از ارزشیابی پایانی استفاده خواهیم کرد تا از این طریق بتوانم موارد زیر را به درستی بررسی کنم: - آیا در ابتدا تحلیل درستی از دانش‌آموزان داشته‌ام؟ - آیا اهداف تدریس را متناسب با ویژگی‌ها و سبک‌های دانش‌آموزانم تعیین کرده‌ام؟ - تا چه میزان به اهداف خود رسیده‌ام؟ - آیا روش‌های نمایشی، بحث و گفت‌وگو و پرسش و پاسخ اثربخش بوده‌اند؟ - آیا رسانه‌ها و مواد آموزشی توانسته‌اند؟ امر تدریس را ملموس‌تر و راحت‌تر کنند؟ - آیا توانسته‌ام گامی برای رشد خلاقیت دانش‌آموزانم بردارم؟	گام ششم ارزشیابی و تجدیدنظر وظایف طراح در این مرحله: - بررسی میزان اثربخشی تدریس - سنجش یادگیری دانش‌آموزان - اصلاح تدریس و یادگیری بر اساس اطلاعات به دست آمده

منابع

۱. نوروزی، داریوش و رضوی، سید عباس (۱۳۹۲). مبانی طراحی آموزشی، انتشارات سمت، تهران.
۲. فردانش، هاشم (۱۳۹۲). طراحی آموزشی، مبانی، رویکردها و کاربردها. انتشارات سمت، تهران.
۳. آقازاده، محرم (۱۳۹۰). تکنولوژی آموزشی بر پایه‌ی ساختن گرای. انتشارات آییژ، تهران.
۴. فقیهی، علیرضا و حیدری، مجتبی (۱۳۹۲). طراحی آموزشی. انتشارات کورش. تهران.

اشاره

نگاهی به
اهم اخبار رسانه‌ها در
طول هفته شاهی است
بر این ادعا که اهم موضوعات
به محیط پیرامون ما ارتباط دارد
و در بین علوم بشری، دانش جغرافیا،
با سابقه‌ای به قدمت حضور بشر روی
کره‌ی خاکی، توانسته است بخشی از این
موضوعات را بررسی کند. از سوی دیگر، یکی
از اهداف مهم تمام نظام‌های آموزشی، انتقال
میراث علمی بشر به نسل‌های بعدی است. البته
در هر دوره و هر زمانی، متناسب با شرایط و
مقتضیات مخاطب، راهی نو برای تحقق این
هدف رخ می‌نماید. مجموعه‌ی «کلید آینده»
در دست جغرافیا یا جغرافیای آسان
تلاش دارد با زبانی ساده و متفاوت
نسبت به متون سنگین و خشک
علمی، برخی از مفاهیم این
دانش دیرپا را برای
خواننده‌ی علاقه‌مند
توضیح دهد.

بررسی فرونشست زمین
در کلاس درس

مواظب زیرپایتان باشید!

دکتر مهدی چوبینه

فرونشست زمین

آموزگاری برای درک بهتر موضوع فرونشست زمین و همین‌طور تعاملی کردن کلاس، این گفت‌وگو را برای دانش‌آموزانش تدارک دیده است. با خواندن آن به بحث اصلی خواهیم پرداخت.

- تو چیزی حس نمی‌کنی؟

- چی؟

- به نظرم زمین زیر پامون داره حرکت می‌کنه.

- ببین، منم وقتی فوتبال بازی می‌کنم و به‌خاطر بد بازی کردن میارنم بیرون و مجبور می‌شم روی نیمکت ذخیره‌ها بشینم، همش فکر می‌کنم استاد یوم داره دور سرم می‌چرخه!

- برو بابا، اصلاً این دو تا چه ربطی به هم داشت. یک روز اومدیم تو دشت و دمن برای آرامش اعصابمون استراحت کنیم، حالا تو یک بند از افتخارات ورزشی‌ات حرف می‌زنی. خوبه تا به‌حال حتی یک مدال یا جام هم نگرفتی‌ها.

- اتفاقاً خیلی هم ربط داره. وقتی استعداد منو نمی‌شناسن و از وجود استفاده نمی‌کنن، به نظرم دنیا تیره و تار میاد. بیشتر به این فکر می‌کنم که برای همیشه بذارم برم، شاید جای دیگه قدر منو بدونن و استعدادمو کشف کنن.

- تو مواد انرژی‌زا خورده‌ای؟ جو گیر شدی که داری از خودت تعریف می‌کنی؟

- دوست عزیز، تو گفتی زمین زیر پاهات داره می‌لرزه، منم گفتم، وقتی منو از ترکیب اصلی تیم بیرون میارن، همین حس و حال رو دارم. این کجاش عجیبه؟

- احمدی، وایستا ببینم. چی شده؟ چرا همه دارن اون سمتی می‌دون؟ - پاشین بابا. گرفتن اینجانشستین؟ بدویین کمک کنین. جایی که ماشین‌ها رو پارک کرده‌اند، دیوار چند تا خونه ریزش کرده.

- دیدی آقای رونالدو. گفتم زمین داره تکون می‌خوره.

- حالا بدو بریم کمک.

- ای وای، ببین بندگان خدا تمام خونه و زندگی شون از بین رفته! - زلزله اومده؟

- نه بابا، اگه زلزله بود که فقط همین سه تا خونه خراب نمی‌شد، همه‌ی شهر ویران می‌شد.

- پس چی شده؟ بذار برم از اون آقایی که کلاه ایمنی سفیدرنگ داره ببرسم. داره با چند نفر دیگه حرف می‌زنه. انگار رئیس اون‌هاست؟ - الان که نمیشه. کار داره. بذار سرش خلوت بشه.

- سلام آقای مهندس.

- سلام جانم. امرتون؟

- هیچی. ما از شاگردان مدرسه‌ی ابتدایی همین

محله هستیم. آمدمیم اگر از دستمون کاری

برمیاد انجام بدیم.

- نه، ممنونم. فقط

جلوی

دست و پای نیروهای امدادگر نایستین. بذارین

کارشون رو با سرعت انجام بدن.

- آقای مهندس ممکنه توضیح بدین! زلزله اتفاق افتاده؟

- نه عزیزم، زلزله نیومده. این اتفاقی است که اگر قدری عاقلانه رفتار می‌کردیم هیچ‌وقت رخ نمی‌داد.

- یعنی چون ساختمان‌ها رو با مصالح غیراستاندارد ساختن، فرو ریخته؟

- نه. ببینید من خیلی کار دارم، اما چون کنجکاو هستین، مجبورم برای شما توضیح بدم.

حال که به این بخش رسیدیم، آموزگار از فرصت به دست آمده استفاده می‌کند و توضیحات خود را در این زمینه می‌دهد. در واقع اثرگذاری موضوع در این قسمت خود را نشان خواهد داد. دانش‌آموزان عزیز توجه کنند که حادثه‌ای که رخ داده، از نوع بلایای طبیعی است که عملکرد آدم‌ها به آن شدت و سرعت داده است؛ درست مثل سیل که وقتی درخت‌ها و بوته‌های یک حوضه‌ی آبریز را قطع کنیم و از بین ببریم، شدت و سرعتش افزایش پیدا می‌کند. به این حادثه «فرونشست زمین» می‌گویند. علتش این است که در زیرزمین، لایه‌هایی وجود دارند که محل ذخیره‌ی آب‌های زیرزمینی هستند. این بخش‌ها دوکی شکل هستند و به لحاظ عمق در چند طبقه قرار گرفته‌اند. قسمت کف این لایه‌ها از جنس رس است و برای همین مثل عایق عمل می‌کند و آب از آن عبور نمی‌کند. اما سقف این مخازن که به اصطلاح علمی به آن «آکیفر» می‌گویند، عایق نیست. بنابراین، آب‌های نفوذ کرده به داخل زمین و آب حاصل از ذوب برف‌ها به این سفره‌های آب زیرزمینی وارد و آنجا ذخیره می‌شوند. بعد یا به صورت چشمه از شیب دامنه‌ها خارج می‌شوند یا از طریق چاه. اجداد ما مردمان باهوشی بودند و نوعی چاه افقی اختراع کرده بودند به اسم قنات که از جمع‌آوری آب‌های چند سفره‌ی زیرزمینی، آب لازم برای زندگی در تمام سال خود را تهیه می‌کردند. این سفره‌های آب زیرزمینی تا بارش سال بعد آب‌دهی داشتند و بارش برف و باران بعدی آن‌ها را دوباره پر می‌کرد. حالا در طی سال‌های اخیر، به دلیل رعایت نکردن اصول علمی و استفاده‌ی بیش از حد از این ذخیره‌ها، بخش‌هایی از این سفره‌های زیرزمینی خالی شده‌اند و بارش‌های بعدی هم به حدی نبوده که آب از دست رفته را جبران کند. حاصل این جریان ایجاد حفره‌های خالی در اعماق زمین است. گاهی در قسمت‌هایی از پوسته‌ی زمین، به علت ریزش سقف این سفره‌های خالی، هرچه روی سطح زمین قرار گرفته باشد فرو می‌ریزد. به چنین حالتی فرونشست زمین می‌گوییم. در مناطق کشاورزی، فرونشست باعث می‌شود زمین دیگر برای کشت قابل استفاده نباشد، چون در چاله‌ها نمی‌توان چیزی کاشت. اگر هم بکارند، آبی در کار نیست تا آن را آبیاری کنند، زیرا چشمه‌ها و چاه‌ها و قنات‌ها همه از بین رفته‌اند. گاهی این فرونشست‌ها در مناطق مسکونی رخ می‌دهد. مثل همین اتفاقی که امروز در این محل افتاد. این حادثه، پی ساختمان‌ها فرو می‌ریزند و خانه‌ها ویران می‌شوند.

با این فنر مکناج نشد فلفل نخوری

پرخاشگری و راه مقابله با آن

اگر مصادات کلاهی

اشاره

امروزه در اکثر جوامع پدیده‌ای به نام پرخاشگری رواج بسیار پیدا کرده است و در دوران بلوغ نیز دیده می‌شود. البته رفتار پرخاشگرانه همیشه نامطلوب نیست، بلکه حکمت‌هایی دارد از جمله دفاع و دفع خطر آنی که بقا و ادامگی زندگی را تهدید می‌کنند. ولی همین ابزار دفاعی، اگر به راه‌های صحیح هدایت نشود، موجب آسیب‌های جبران‌ناپذیری می‌شود. در این نوشتار، راه‌های مقابله با پرخاشگری را بررسی کرده‌ایم.

تفاوت پرخاشگری در بین پسران و دختران

پرخاشگری عبارت است از رفتاری که هدف آن صدمه‌زدن به خود یا دیگران باشد. بنابراین، رفتاری پرخاشگری محسوب می‌شود که از روی قصد برای صدمه‌زدن به دیگران یا به خود انجام گرفته باشد. پرخاشگری می‌تواند بدنی، لفظی یا تضییع حقوق دیگران باشد. تحقیقات نشان داده است، کارکرد سیستم عصبی و هورمونی می‌تواند باعث اختلالات روانی از جمله پرخاشگری شود. مثلاً افزایش هورمون تستسترون در دوران نوجوانی باعث پرخاشگری می‌شود. همچنین، باید توجه داشت که تفاوت‌های جنسی در پرخاشگری به خوبی اثبات شده، به‌طوری که پرخاشگری در پسران بیشتر به صورت «بدنی» است، اما در دختران بیشتر «اجتماعی» است؛ مثل اسم گذاشتن روی افراد که غالباً کلامی است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند، حداقل به دو دلیل پسران بیشتر از دختران در تعاملات خانوادگی درگیر می‌شوند که همین به ایجاد رفتار پرخاشگرانه می‌انجامد. دلیل اول اینکه والدین پسران را بیشتر از دختران تنبیه یا امر و نهی می‌کنند. این موضوع آن‌ها را وادار می‌دارد همین راهبرد را بپذیرند و به کار ببرند. دوم اینکه والدین جنگ و ستیز بین پسران را کمتر پرخاشگری می‌دانند و در نتیجه به آن بی‌اعتنایی می‌کنند، اما اگر چنین رویدادی را بین دختران ببینند، آن را جدی می‌گیرند. در نتیجه، پسران در مورد پرخاشگری کمتر از دختران احساس گناه می‌کنند و کمتر انتظار دارند والدین آن‌ها را نکوهش کنند. در هر حال، پسران بسیار پرخاشگر غالباً دچار ناسازگاری‌های جدی می‌شوند و به دلیل پاسخ‌دهی خصمانه، توسط همسالانشان طرد می‌شوند. پس این نوجوانان با نوعی خشم فروخورده، به ناچار به سمت «گروه‌های هم‌سال منحرف» کشیده می‌شوند و این خشم به صورت نیرویی نامرئی آن‌ها را به سمت بزهکاری، ناهنجاری و ترک تحصیل و مصرف مواد مخدر می‌کشاند. در واقع، وقتی خشم از کنترل فرد خارج و به نیرویی مخرب و انفجاری در وجود انسان تبدیل می‌شود، این نیرو مثل هر نیروی منفجره، به دنبال پیدا کردن راه فراری می‌گردد. این خشم پس از انفکاک از قسمت آگاه وجود و سرکوب و پنهان شدن، به مرور به وسیله‌ی منابع مختلف تشدید می‌شود.

بررسی عوامل مؤثر در پر خاشگری

محیط خانواده به عنوان زمینه‌ای برای آموزش رفتار پر خاشگری، نخستین مرکز یادگیری کودک و نوجوان است و روابط خانوادگی در رشد هیجانی و عاطفی بچه‌ها تأثیر بسیاری دارد، به طوری که بی‌ثباتی در خانواده، و زیاده‌روی در کنترل نوجوان و تنبیه بدنی، او را به فردی پر خاشگر تبدیل می‌کند. روش‌های تربیتی والدین نیز با پر خاشگری فرزندان ارتباط دارد. تحقیقات نشان می‌دهند، خشم و توسل به تنبیه، از یک عضو خانواده به دیگری سرایت می‌کند و جو خانوادگی مملو از تعارضی به بار می‌آورد. این حالت معمولاً با انضباط شدید آغاز می‌شود. یعنی وقتی پدر و مادر تهدید می‌کنند، عیب‌جویی می‌کنند و به تنبیه متوسل می‌شوند، نوجوان هم به صورت هیجانی واکنش نشان می‌دهد وقتی این چرخه تکرار می‌شود، طولی نمی‌کشد که بین اعضای خانواده تعامل خصمانه ایجاد می‌شود و نوجوان یاد می‌گیرد دنیا را از دیدگاه خشن بنگرد. در نتیجه، بارها و بی‌دلیل چرخه‌ی پر خاشگری تشدید می‌شود.

سایر عواملی که موجب پر خاشگری می‌شوند، عبارت‌اند از: کمبود محبت و صمیمیت، تبعیض بین بچه‌ها و عیب‌جویی‌های بی‌جهت، بدقولی و بدتر از همه بی‌توجهی به احتیاجات خاص نوجوان.

پژوهشگران منبع مشکلات این نوجوانان را در خانواده‌های مملو از درگیری، شیوه‌های فرزندپروری معیوب و نیز مواجهه با خشونت‌های تلویزیونی یافته‌اند. بنابراین، عوامل پیرامون مادر بروز یا تشدید پر خاشگری مؤثرند. عوامل اجتماعی نیز گاهی باعث بروز پر خاشگری می‌شوند. به این صورت که وقتی فرد در برقراری مناسبات اجتماعی مانعی بر سر راه خود می‌بیند، دچار ناکامی می‌شود و همین ناکامی او را دچار تعارض می‌کند. عوامل آموزشی همچون مدرسه، از عوامل دیگری هستند که در رفتار نوجوان تأثیر دارند. عقب ماندن از کلاس یا ضعف درسی، وجود تبعیض بین دانش‌آموزان، و اهانت و سخت‌گیری یا احتمالاً تنبیه بدنی توسط اولیای مدرسه، که معمولاً انتقاد و سرزنش دیگران را به دنبال دارد، دانش‌آموز را غمگین می‌کند و اعتمادبه‌نفس او را از بین می‌برد. این ناکامی در مدرسه با پر خاشگری همراه می‌شود. زد و خوردها و دعوای حیات مدرسه نشانه‌هایی از این پر خاشگری است.

منابع

- گویرین، سوزان؛ هنسی، ایلین. پر خاشگری و زورگویی در کودکان و نوجوانان، (۱۳۸۴). ترجمه و تألیف حسن توزنده جانی و نسترن کمال‌پور. نشر مرن‌دیز. تهران.
- رجایی، حسین، (۱۳۹۱). پر خاشگری پدیده‌ای بالینی. اجتماعی. نشر قطره، تهران.
- میرزایی، حسنعلی (۱۳۸۷). پر خاشگری و راه‌های کاهش آن. نشر فراگفت، تهران.
- نات‌هان، تیک (۱۳۹۲). خردا تسلط بر خشم. ترجمه‌ی مریم هاشمی. نشر فراوان، تهران.
- ریو، جان مارشال (۱۳۹۴). انگیزش و هیجان. ترجمه‌ی یحیی سید محمدی. نشر ویرایش، تهران.
- جی‌مش، اریک؛ ای و، ولف، دیوید (۱۳۹۴). روان‌شناسی مرضی کودک، ترجمه‌ی محمد مظفری ملک آبادی و اصغر فروغ‌الدین. نشر رشد، تهران.
- السون، متیواچ؛ هرگنهان، بی‌آر (۱۳۹۳). نظریه‌های یادگیری. ترجمه‌ی علی‌اکبر سیف. نشر دوران، تهران.
- کاپلان-سادوک (۱۳۹۳). آسیب‌شناسی روانی. ترجمه‌ی مهدی گنجی. نشر ساوالان، تهران.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۴). روان‌شناسی پرورشی نوین. نشر دوران، تهران.
- شولتز، دوان؛ شولتز، سیدنی ال (۱۳۹۰). نظریه‌های شخصیت. ترجمه‌ی یحیی سید محمدی. نشر ویرایش، تهران.

پیامدهای پر خاشگری و درمان آن

با توجه به فراوانی پر خاشگری در جامعه‌ی صنعتی و شهری امروزی باید پذیرفت که پر خاشگری واکنشی کلی نسبت به ناکامی است که به صورت هیجان منفی و مخرب به شخصیت انسان حمله‌ور می‌شود و آن را ویران می‌سازد. بسیاری از نوجوانان در بزرگسالی دچار ناسازگاری اجتماعی، نداشتن بازدهی و تربیت ضعیف در مورد فرزندان خود می‌شوند. آن‌ها به احتمال زیاد نسبت به خانواده‌ی خود که در آنجا بزرگ شده و رشد کرده‌اند، پس‌روی اجتماعی نشان می‌دهند. بدین ترتیب، برای نسل بعدی خطر ژنتیک و محیطی را دو برابر می‌کنند. ما در اینجا دو راه حل اساسی برای درمان پر خاشگری ارائه می‌دهیم. راه حل اول، آموزش والدین است تا بتوانند رفتار کودک خود را در خانه تغییر دهند. یعنی از طریق تغییر شیوه‌ی رفتار خود، باعث بهبود رفتار فرزندشان شوند. تغییر رفتار والدین مطلوب‌ترین نقطه برای شروع اصلاح رفتار فرزندان است. راه دوم، آموزش مهارت‌های حل مسئله به کودک است. به این صورت که وقتی در موقعیتی مشکل‌آفرین قرار می‌گیرند، از این مهارت‌ها استفاده کنند. این مهارت‌ها پنج مرحله دارد. در مرحله‌ی اول، وقتی نوجوان با مشکل مواجه می‌شود، باید آن را شناسایی و به عبارت دیگر تعریف کند.

در مرحله‌ی دوم باید همه‌ی راه‌های ممکن را در نظر بگیرد، مثلاً: من می‌توانم از او بخواهم ساعت را پس بدهد؛ من می‌توانم او را کتک بزنم تا ساعت را پس دهد؛ باید به آموزگارم بگویم تا با کمک او ساعت را پس بگیرم.

در مرحله‌ی سوم، بهتر است روی موضوع تمرکز کند و راه‌حل‌هایش را ارزیابی کند. مثلاً اگر او را کتک بزنم، ممکن است توی درِ دِسر بیفتم، ولی اگر به معلم بگویم، او به احترام معلم، حتماً ساعت را پس می‌دهد.

در مرحله‌ی چهارم، باید یکی از این راه‌ها را انتخاب و راه‌حلی را انتخاب کند که مؤثرتر است.

در مرحله‌ی پنجم دانش‌آموز راه‌حل انتخاب شده را ارزیابی می‌کند که آیا بهترین راه است و آیا فرایند حل مسئله به درستی دنبال می‌شود؟ بنابراین، از طریق این آموزش‌ها و همچنین شرکت نوجوانان در مراسم مذهبی، معاشرت‌های خانوادگی و اجتماعی، می‌توان ضوابط حاکم بر فرایند پر خاشگری را کنترل کرد.

اشاره

از سال ۱۳۸۸ که سال «اصلاح الگوی مصرف» نامیده شد، شاهد نام گذاری‌هایی برای سال‌های بعد بودیم. تا اینکه به سال ۱۳۹۱ رسیدیم و بحث جهاد اقتصادی. کوتاه سخن اینکه به نظر می‌رسد فعالیت‌های اقتصادی کشور ناکافی است و نتایج مناسبی ندارد. از این رو، هر کدام از دستگاه‌ها با توجه به الزامات و نیز دستور کار دولت، باید در راه اجرایی کردن راهکارها در این زمینه گام‌های اساسی بردارند.

نام گذاری سال ۱۳۹۵ به «اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل» از سوی مقام معظم رهبری، نقشه‌ی راه دولت، مردم و دستگاه‌های اجرایی کشور است تا نقطه ضعف‌های اقتصادی کشور به قوت برسند و ایران به جایگاه اقتصادی شایسته‌ای در منطقه برسد. رهبر با معرفی ابزارهای دشمن، از جمله ابزار تحریم، به ترسیم ضرورت‌هایی به شرح زیر پرداخته و دولت را به اجرایی کردن آن‌ها در راستای اجرایی شدن الزامات اقتصاد مقاومتی موظف کرده است. «یا باید مشکلات تحریم را تحمل کنیم یا ایستادگی کنیم به وسیله‌ی اقتصاد مقاومتی. اقدام و عمل نیاز است... در اینجا است که ایشان با تیزبینی به مسائل فرهنگی اشاره می‌کند و به نوعی آموزش و پرورش نیز درگیر این وظیفه می‌شود.

«مسائل فرهنگی بسیار مهم است و بنده به آن‌ها اهمیت بسیار زیادی می‌دهم. مجموعه‌های خودجوش مردمی که کار فرهنگی می‌کنند، باید روز به روز توسعه پیدا کنند و دستگاه‌های دولتی به این‌ها کمک کنند و به جای اینکه آغوش خود را به روی کسانی که نظام و ارزش‌های اسلامی را قبول ندارند، باز کنند، آن را به روی بچه مسلمان‌ها و نیروهای مؤمن و انقلابی باز کنند.»

خبرگزاری تسنیم - فروردین ۱۳۹۵

دکتر عبدالله انصاری

تاب‌آوری در عرضه و تقاضای تعلیم و تربیت

نگاهی به اقتصاد مقاومتی در آموزش و پرورش

بهنام حکمتی

بحث بر این است که قرار بود یک برنامه‌ی اقدام برای پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی در آموزش و پرورش تهیه شود. یعنی معلوم شود هر بخش از آموزش و پرورش الان چه کار می‌کند؟ همان‌طور که گفتیم، در سیاست‌های ابلاغی ذیل وزارت آموزش و پرورش عنوان شده است: «برنامه‌ریزی تبیین اقتصاد مقاومتی و گفت‌وگو برای لازم» در این باره، مشکلاتی وجود داشت. از جمله اینکه ابعاد اقتصاد مقاومتی روشن نبود. همین‌طور، یک تنوع دیدگاه در این حوزه وجود داشت. در مجموع، ضرورت ایجاب می‌کرد در پژوهش این سؤال مطرح شود که عناوین و ترتیب اولویت‌ها، سیاست‌ها و اقدام‌های مرتبط با پیاده‌سازی سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در آموزش و پرورش کدام‌اند؟

اما کار دیگر این بود که یک پیش‌نویس برنامه، با استفاده از اسناد

با دقت در فعالیت‌هایی که در حوزه‌ی اقتصاد مقاومتی انجام خواهد پذیرفت و نقشی که آموزش و پرورش در آن دارد، در این فرصت به بخش‌هایی از سخنرانی آقای دکتر عبدالله انصاری، مدیر گروه اقتصاد آموزش و پرورش پژوهشگاه مطالعات تعلیم و تربیت توجه فرمایید. این سخنرانی، درباره‌ی «اقتصاد مقاومتی و آموزش و پرورش؛ چرا و چگونه؟» ایراد شد.

وقتی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی (توسط مقام معظم رهبری) ابلاغ شد، مطرح شد که هر دستگاهی باید نقشه‌ی راه خودش را برای پیاده‌سازی این سیاست‌ها تدوین کند. آن موقع این سؤال برای ما پیش آمد که آموزش و پرورش برای پیاده‌سازی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی باید چه کار کند؟ آن نقشه‌ی راه یا به اصطلاح برنامه‌ی عمل چه ویژگی‌ها و مشخصاتی باید داشته باشد؟

بالادستی، مثل سند تحول، سیاست‌های ابلاغی سازمان مدیریت، سیاست‌های ابلاغی ریاست جمهوری و مطالعات خارجی، تهیه کنیم. این مجموعه به گروهی از خبرگان عرضه شد. از افرادی که با مبانی اقتصاد مقاومتی، سیاست‌های آموزش و پرورش و اسناد بالادستی آشنایی داشتند خواسته شد، اگر این مجموعه اشکال و ایرادی دارد، آن را اصلاح کنند. این مجموعه با چند بار رفت و برگشت تبدیل شد به آنچه الان در خدمتتان قرار دارد.

سابقه اقتصاد مقاومتی

آنچه در این بررسی مطرح بود، این بود که آیا اقتصاد مقاومتی به ایران مربوط است یا سابقه‌ای هم در دنیا دارد؟ ملاحظه شد، آنچه در دنیا وجود دارد با عنوان اقتصاد تاب‌آوری مطرح است که «Economic Resilience» معادل انگلیسی آن است. اما آن‌ها این اصطلاح را کجا به کار برده‌اند؟ در بحث‌های نظام سرمایه‌داری بحران و رکود ذاتی است، یعنی چون در اقتصاد آن‌ها سازوکار بازار حاکم است و دولت در اقتصاد مداخله‌ی گسترده ندارد، همین خودش موجب بروز بحران می‌شود و شما ملاحظه می‌کنید که آمریکا و اروپا هر از چندسال دچار رکود می‌شوند و چند سال طول می‌کشد تا از آن بیرون بیایند. یعنی رکود را منتشر می‌کنند در تمام دنیا. یک مثال بزنم برای اینکه ببینید این اتفاق چطور در آنجا می‌افتد؟ وقتی رکود اتفاق می‌افتد، تقاضا به اندازه‌ی کافی برای اینکه کالاها را خریداری کنند، وجود ندارد. فرض کنید یک کارگاه کفش را که مشتری آن کم شده است، صاحب این کارگاه وقتی می‌بیند فروشش کم شده است به ناچار تعدادی از کارگران را اخراج می‌کند تا بتواند هزینه‌ها را با میزان فروش متناسب کند. این کارگرانی که اخراج می‌شوند، دیگر برای خرید کالا درآمدی در اختیار ندارند. این باعث می‌شود کارگاه دیگری مثلاً در حوزه‌ی پوشاک یا مواد غذایی هم با کمبود فروش روبه‌رو شود. او هم ناچار می‌شود تعدادی از کارگرانش را اخراج کند. منظور اینکه سازوکار خودکامی برای اینکه بتواند جلوی تشدید رکود را بگیرد، وجود ندارد. این ذات نظام سرمایه‌داری است. اینکه آن‌ها بحث تاب‌آوری را تعقیب می‌کنند، به دلیل این است که می‌دانند این بحران‌ها ادامه دارد و بنابراین دنبال این هستند که چطور صدماتی را که از این بحران‌ها به اقتصاد وارد می‌شود، اولاً کنترل کنند و بعد زمانش را کوتاه کنند، شدت آسیب را مهار کنند و بلافاصله خود را به حالت اول برگردانند؛ یعنی وقتی درگیرش شدند، بیرون بیایند. این‌ها چیزهایی هستند که در دنیا تحت بحث اقتصاد تاب‌آوری انجام شده است.

ما نیز تقریباً در اقتصادمان همین مشکلات را داریم، اما منشأ آن با بحث‌های اقتصاد تاب‌آوری متفاوت است. در کشور ما بیشتر مشکل مربوط به قیمت نفت است.

در واقع، افت قیمت نفت شوکی را به اقتصاد ما وارد می‌کند و ما باید در این حوزه فکری بکنیم. حالا تحریم‌ها هم به این اضافه شده است. یعنی موقعی هم که قیمت نفت بالا بود، ما با تحریم‌ها مواجه شدیم و فروش نفتمان به نصف کاهش یافت.

برای تدوین پیش‌نویس برنامه‌ی اقدام و عمل در آموزش و پرورش محتوا را باید از کجا استخراج کرد؟

یک بخش، همان‌گونه که عرض کردم، خود سیاست‌هایی است که به‌عنوان سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ابلاغ شده است. این سیاست‌ها ویژگی‌هایی داشتند؛ مبارزه با فساد، توسعه‌ی عدالت اجتماعی، اصلاح الگوی مصرف، ارتقای بهره‌وری، تقویت سرمایه‌ی انسانی و توسعه‌ی اشتغال مولد که این‌ها را تلاش کردیم در زمان تهیه‌ی پیش‌نویس سیاست‌ها لحاظ کنیم.

نقش آموزش و پرورش را هم عرض کردم، آن چیزی که در سیاست‌های ابلاغی به‌عنوان مأموریت آموزش و پرورش مطرح شده، تقویت فرهنگی و گفتمان‌سازی در محیط‌های آموزشی است. اما آموزش و پرورش چه کار باید انجام دهد؟

اول، یافتن راه‌هایی است برای کاستی اعتبارات در منابع دولتی. وقتی درآمد کاهش می‌یابد، سهم اعتبارات دولتی اختصاص یافته به آموزش و پرورش هم کاهش می‌یابد. حالا باید چه کار کرد؟

دوم، الان ما باید از منابع در دسترس بهتر استفاده کنیم. به این معنی که ائتلافی را که قبلاً در منابع داشتیم، برطرف کنیم یا به حداقل برسانیم. نکته‌ی بعد اینکه آموزش و پرورش یک اثربخشی یا خروجی برای جامعه دارد و دانش‌آموزان را تربیت می‌کند. این دانش‌آموزان به‌عنوان نسل آینده باید با مبانی اقتصاد مقاومتی تربیت شوند. آموزش و پرورش کار مهمش این است که مضامین آموزش و پرورش پشتوانه‌ی اقتصاد مقاومتی را به دانش‌آموزان و به‌طور غیرمستقیم به خانواده‌های آن‌ها، به‌عنوان بخشی از جامعه، منتقل کند. حال باید دید می‌تواند یا نه و اگر می‌تواند چطور؟

در این بحث مشخص شد ما به دنبال چه می‌گردیم. یعنی راهبردهایمان چه می‌تواند باشد و سیاست‌هایمان چیست؟ پس از طی این فرایند، ما به سه راهبرد رسیدیم:

– مشارکت آموزش و پرورش در توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و تخفیف نابرابری در توزیع درآمد گسترش یابد.

آموزش و پرورش، علاوه بر تأثیری که بر آموزش‌گیرنده دارد، تأثیری هم روی جامعه دارد. یعنی منافع آموزش و پرورش را فقط دانش‌آموزی که آموزش می‌بیند نمی‌برد. وقتی او آموزش دید، رفتار و باورهایش به‌طور خودکار روی جامعه هم تأثیر می‌گذارد.

– آموزش و پرورش ائتلاف را در استفاده از منابع برای تولید آموزش کم کند.

– با توجه به اینکه سیاست‌های اقتصاد مقاومتی رویکرد عدالت‌گستر دارد، در فرصت‌های آموزشی تقابلاً کنیم برابری بیشتری به وجود بیاوریم. یک رکن اقتصاد مقاومتی بحث برابری فرصت‌های آموزشی است؛ یعنی دید عدالت‌گستر دارد. ما آنجا دو تا سیاست پیش‌بینی کردیم. یکی اینکه ارزیابی تأثیر مقررات، برنامه‌ها و سیاست‌های اتخاذ شده، در وضعیت برابری فرصت‌های آموزشی، یعنی کارهایی که آموزش و پرورش تا حال انجام داده، چقدر بر این موضوع تأثیر گذاشته است؟ دوم، تقویت نهادهای خصوصی در آموزش، که بر عدالت آموزشی تأثیر دارد.

اقتصاد مقاومتی در زنگ هنر

خداداد مزدائی - سیرجان

خودشان را بیان کنند. به زعم هنری **وارد بیچر:** «هر هنرمند قلم‌مویش را در روح خود فرو می‌برد و طبیعت و سرشت خود را به تصویر می‌کشد».

بیان مسئله

اینجانب خداداد مزدائی آموزگار پایه‌ی ششم دبستان پسرانه‌ی ستاری در شهرستان سیرجان هستم. این دبستان دولتی با ۱۲ کلاس در منطقه‌ای نسبتاً ضعیف از لحاظ بافت فرهنگی و اقتصادی واقع شده است. کلاس من شامل ۲۸ دانش‌آموز پسر است و مشکل این است که دانش‌آموزان در زنگ هنر، بی‌هدف و انگیزه و تنها از روی عادت دی‌پینه که در زنگ هنر متداول است، شروع به نقاشی می‌کنند. البته گاهی اوقات با لحنی شکایت‌آمیز از این تکرار مکرر (نقاشی کردن) خسته می‌شوند و می‌گویند که دیگر برایشان جذابیتی ندارد. در واقع، مسئله‌ی من این است که چگونه زنگ هنر را در کلاس درس به فرصتی برای پرورش خلاقیت، همدلی و هم‌بانی، ایجاد انگیزه، پرورش حس همکاری و مشارکت، و ایجاد مهارت و کارآفرینی در دانش‌آموزان پایه‌ی ششم تبدیل کنم.

ارائه‌ی راه‌حل‌های پیشنهادی

پس از جمع‌آوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای و مراجعه به مقالات محققان و متخصصان تربیتی و همکاران و اولیای مدرسه، در دو جلسه‌ی جداگانه، و همچنین اولویت‌سنجی و امکان‌سنجی نظرات، پیشنهادات زیر ارائه شدند که عبارت‌اند از:

۱. آموزش گلیم‌بافی به دانش‌آموزان،
- آموزش نحوه‌ی کار با چوب و سرامیک،

اشاره

در راستای بیانات مقام معظم رهبری، سعی کردم به‌عنوان معلم پایه‌ی ششم ابتدایی، در دانش‌آموزانم **شعار اقتصاد مقاومتی و کارآفرینی** را از طریق آموزش گلیم‌بافی و کارهای هنری مانند کار روی چوب و نقاشی روی کوزه و سرامیک در زنگ هنر را عملی کنم و خلاقیت آنان را پرورش دهم.

کلیدواژه‌ها: اقتصاد مقاومتی، کارآفرینی، زنگ هنر، گلیم‌بافی

اهمیت آموزش هنری

امروزه در برخی از کشورهای جهان تلاش‌هایی قابل توجه در زمینه‌ی آموزش هنر صورت گرفته است. همان‌طور که مطالعه در مورد ارزش‌گذاری مهارت‌های دستی توسط دانش‌آموزان در چارچوب‌های تئوریک تدوین برنامه‌ی درسی و تدریس فناوری گنجانده شده است (المکی ۱۹۹۹، الیوم ۲۰۰۵، لیند ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰، لیندفورس ۲۰۰۷، لیندستروم ۲۰۱۱، کیکول ۲۰۱۲). به زعم **مورسیپ و کیکول (۲۰۱۴: ۳۷۲)** انجام هنرهای دستی توسط دانش‌آموزان ابتدایی، میزان خلاقیت، اعتمادبه‌نفس و تعهد به زندگی را در ایشان افزایش می‌دهد.

یکی از راه‌هایی که سبب می‌شود کودکان و نوجوانان هنرهای زیبا را درک کنند و از آن لذت ببرند، «کار عملی» است. حداقل نیمی از آموزش هنر باید به فعالیت‌های عملی، خلق و اجرا اختصاص یابد. گلیم‌بافی، کار با چوب و نقاشی، تمرین عملی، روش‌هایی برای درک هستند. از این راه است که کودکان می‌آموزند چگونه

منبع سهل الوصول

طاهره اکرا موسی پور
تنکابن

به نظر من مناسب ترین و در دسترس ترین منابع مکتوب و مناسب برای دانش آموزان و معلمان، مجلات رشد است. هر ماه به دنبال دریافت و تهیهی این مجلات هستیم.

برای یادگیری بیشتر و بالا رفتن سطح آموزشی و تربیتی دانش آموزان، به آن ها می گویم مجله ی رشد کودک را در کلاس مطالعه کنند.

از آن ها می خواهم دور نشانه یا کلمه ای را که خوانده اند، خط بکشند. آن ها به تدریج، با توانا شدن در خواندن، انگیزه پیدا می کنند و از این کار خود لذت می برند. حتی والدین عزیز نیز با حوصله مطالب، قصه ها و شعرهای مجله را برای فرزند خود می خوانند. این کار بچه ها را به مطالعه علاقمندتر می کند.

فعالیت های مربوط به نقاشی و کاردستی را در ساعت هنر و حرکات ورزشی و بازی ها را هم در ساعت ورزش انجام می دهیم. اکنون با اینکه در ماه دوم مدرسه هستیم، شاهد آنیم که اولی ها مطالب مجله را متوجه می شوند، به سؤالات جواب می دهند و فعالیت ها را کامل می کنند.

۳. طرح موضوعات جدید برای درس نقاشی؛ ۴. آموزش طراحی از طبیعت به دانش آموزان؛ ۵. انجام کارهای هنری با استفاده از مواد دور ریختنی.

پیشینه ی طرح

در برنامه ی درسی مدارس کشور استونی و حوضه ی اروپای شمالی، بر آموزش هنرهای دستی، انتقال تجربیات و میراث هنری پیشینیان و حل عملی و خلاقانه ی مسائل تأکید بسیار زیادی می شود (مورسیپ و کیک کول، ۱۴۰۳:۳۷۲).

نتیجه

آموزش و پرورش به عنوان بزرگترین دستگاه فرهنگی، و یکی از اصلی ترین نهادهای تربیت رسمی و عمومی و نهادی تحول آفرین و فرهنگ ساز؛ موظف است در اجرای شعار سال ۱۳۹۵ در عرصه ی تعلیم و تربیت برنامه ریزی نموده و مفاهیمی همچون همدلی، خلاقیت و اشتیاق به کلاس درس در فضایی شاد و هنری پرورش داده شود تا از افت تحصیلی جلوگیری شود.

به نظر من منظور از انجام کارهای هنری و دستی تربیت متخصص نیست، بلکه هدف اصلی بهتر آموختن، تقویت توانایی و شکوفایی استعداد های گوناگون و کمک به تربیت اجتماعی دانش آموز است.

اجرای طرح گلیم بافی در رنگ هنر پایه ی ششم ابتدایی، از لحاظ هزینه و ملزومات مقرون به صرفه است. همچنین، در هر شرايطی (کلاس های چندپایه ی عشایری و روستایی، مدارس مناطق محروم، مدارس خاص، مدارس تیزهوشان و...) قابل اجراست.

منابع

۱. پرهام، سیروس (۱۳۷۷). دست بافته های عشایری و روستایی فارس. جلد دوم. امیرکبیر. تهران.
۲. جلیل خانی، بهرام. راهکارهای بیست گانه ی شعار سال ۹۳. پایگاه اطلاع رسانی حوزه ی ۱۳۹۳/۳/۲۷.
۳. دانشگر، احمد (۱۳۷۶). فرهنگ جامع فرش. یادواره ی اسدی. تهران.
۴. هال، الستر و ویووسکا، لوچیک (۱۳۷۷). گلیم، تاربخچه، طرح، بافت و شناسایی. ترجمه ی شیرین همایون فر و نیلوفر الفت شایان. کارنگ. تهران.
۵. یآوری، حسین (۱۳۸۹). شناخت گلیم و گلیم ماندهای ایران. انتشارات آذر، سیمای دانش. ۱۳۸۹.
۶. آموزش صنایع دستی در مدارس. رادیو صدای روسیه. ۲۲ ژوئیه ی ۲۰۱۳.

(<http://persian.ruvr.ru>)

المپیاد بادستان کوچک

فعالیت‌های ورزشی و فرهنگی
دبستان امام جعفر صادق (ع)

نادر قوتی

اشاره

کتاب فضای زندگی را روشن می‌کند. مدرسه نیز از فضاهایی است که انسان، به ویژه در سنین رشد، در آن تنفس می‌کند و می‌بالد. علاقه به کتاب و کتاب‌خوانی باید از کودکی و از میان خانواده شروع شود. اما در کنار آن، مدرسه نیز می‌تواند به ارتقای فرهنگ مطالعه کمک کند. در ارتباط با ارتقای فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی فعالیت‌های دبستان «امام جعفر صادق (ع)» در منطقه ۵ تهران را معرفی می‌کنیم. «کتابی به زبان نویسندگان کوچک» نتیجه‌ی این فعالیت‌هاست که حکایت از تلاش همگانی دارد.

آموزگاران

در به نتیجه رسیدن طرح نویسندگان کوچک، آموزگاران دبستان راهنمایان خوبی بودند. **زهره نوری** یکی از این آموزگاران در پایه‌ی پنجم است و ۲۸ سال سابقه دارد. می‌گوید: «در راستای ارتقای فرهنگ کتاب‌خوانی، از سال‌ها پیش شروع کرده‌ایم و در واقع در این سال نتیجه گرفتیم. دانش‌آموزانی را می‌دیدیم که مهارت خواندن و درک مطلب آن‌ها ضعیف است. بنابراین، حرکتی فرهنگی را شروع کردیم و به نتیجه رسیدیم. اگر علاقه به کتاب و انس با آن را در کودکان خود نهادینه کنیم، بخش بزرگی از مشکلات جامعه حل می‌شود.»

المپیاد مدرسه‌ای و باز هم موفقیت

دبستان امام جعفر صادق (ع) در نوبت اول پذیرای دانش‌آموزان پایه‌ی چهارم، پنجم و ششم است. با همت آموزگاران و دانش‌آموزان، المپیادهای درون و برون مدرسه‌ای در این مدرسه با شرکت در ۱۳ رشته فعال است.

اعظم طبخ‌زاده

یکی از آموزگاران ورزش دبستان، می‌گوید: «حدود ۴ سال است که در این دبستان المپیاد درون مدرسه‌ای برگزار می‌شود و بهترین‌ها به المپیاد برون مدرسه‌ای معرفی می‌شوند. به دلیل فعالیت‌های جدی، بچه‌های ما در مجموع قهرمان قهرمانان منطقه‌ی ۵ تهران شده‌اند.»

معصومه شمسی

مربی‌ان ورزش دبستان است. ر آثار سلامت‌بخش و تربیتی المپیاد مدرسه‌ای می‌پرسیم و او جواب می‌دهد: «به این ترتیب، علاقه‌ی آن‌ها به ورزش بیشتر شده و برای مسابقات کشوری آماده می‌شوند. الان دانش‌آموزانی داریم که برای بسکتبال و برخی رشته‌های کشوری انتخاب شده‌اند.»

مدیر و

طرح نویسندگان کوچک

فاطمه فرامرزی مدیر دبستان امام جعفر صادق (ع)

در نوبت اول است. او ۲۶ سال سابقه‌ی خدمت دارد و ۹ سال آن را در این دبستان بوده است. در ارتباط با این طرح می‌گوید:

«به پیشنهاد من و بررسی‌های گروه آموزشی مدرسه و کمیته‌ی آموزشی انجمن اولیای مدرسه، تصمیم گرفتیم در جهت ارتقای فرهنگ کتاب‌خوانی و روی‌آوری به کتاب، این قدم را برداریم. از سال‌های قبل به غنی‌سازی کتابخانه‌ی آموزشگاه و خواندن کتاب توجه داشتیم. امسال نیز با فراخوانی از دانش‌آموزان خواستیم کتاب‌های مناسب خود را به مدرسه بیاورند تا همه از آن‌ها استفاده کنند. این فراخوانی موجی از کتاب را به مدرسه اهدا کرد. چنین شد که طی نشست‌های کارشناسی بهترین کتاب‌ها انتخاب شدند. آموزگاران ما در کلاس‌ها هم برای مطالعه و خواندن کتاب همراه دانش‌آموزان تلاش کردند و برآیند آن، جمع‌آوری نظرات و برداشت‌های بچه‌ها از کتاب‌هایی بود که مطالعه کرده بودند. گاهی خانواده‌ها نیز به فرزندان خود کمک می‌کردند تا درک مناسبی از محتوای کتاب و معرفی آن داشته باشند. چنین شد که به تدوین این کتاب نائل آمدیم. گام بعدی و ادامه‌ی این طرح این است که هر دانش‌آموز با کمک خانواده یک کتاب بنویسد.»

با انجمن اولیا

به اذعان مدیر و آموزگاران، همکاری اعضای انجمن اولیا با دبستان بسیار قابل توجه و راهبردی است. علیرضا گلستان، پدر یک دانش‌آموز پایه‌ی پنجمی، دلایل همکاری خود با عوامل دبستان را چنین شرح می‌دهد: «چون شغل من نیز با آموزش مرتبط است، سعی می‌کنم در این راه و برای ارتقای انگیزه‌های آموزشی حرکت کنم.»

رهاوردی از شهر ممنوعه

در خانه‌ی پدر چای ایران

زهرآذکریا پور
عکاس: صمد حسینی

اشاره

پس از خواندن مجله‌ی مهر ماه و نگاه به موزه‌ها، فکر کردم خوب است آموزگاران گرامی را با جاذبه‌ای گردشگری در گیلان آشنا کنم. بنابراین، با ترتیب دادن یک بازدید علمی - دانش‌آموزی، به موزه‌ی چای در لاهیجان رفتیم. اکنون شما را نیز دعوت می‌کنم بعد از مطالعه‌ی مجله، هر زمان فرصت کردید، به دیدن این موزه بیایید.

درباره‌ی موزه

آرامگاه کاشف السلطنه در ۱۳۷۵ به همت سازمان میراث فرهنگی، بعد از ثبت در فهرست آثار ملی ایران، تبدیل به تنها موزه‌ی تخصصی چای شد. این موزه در خیابان کاشف شرقی، در نزدیکی ورودی بام سبز، واقع است. ورودی اصلی بنا در قسمت شرق تالار اصلی با یک طبقه‌ی چوبی به طبقه‌ی دوم منتهی می‌شود. در جانب دیگر تالار، در طبقه‌ی همکف، پلکانی سنگی به مقبره‌ی کاشف السلطنه راه می‌یابد. طبقه‌ی همکف اشیایی را در خود گنجانده است که عبارت‌اند از: سماور ذغالی با نشان روسی، جعبه‌ی چای و انواع فنجان و قوری و لوازم شخصی کاشف السلطنه.

موزه‌ی چای

از جاذبه‌های گردشگری استان گیلان که هر ساله عده‌ی زیادی از گردشگران و معلمان و دانش‌آموزان را به خود جلب کرده است، موزه‌ی چای کاشف السلطنه در لاهیجان است. این مکان چون نگینی در طبیعت سرسبز گیلان زمین می‌درخشد. چای یکی از نوشیدنی‌های پرمصرف خانواده‌های ایرانی به‌شمار می‌آید و شاید خیلی از ما فرهنگی‌ها نیز با خوردن آن به آرامش می‌رسیم. ولی آیا می‌دانیم تاریخچه‌ی این مایه‌ی آرام گرفتن به کجا می‌رسد؟

بد نیست تا حدودی با زندگی‌نامه‌ی پدر چای ایران آشنا شویم. **محمد میرزا قوانلو قاجار** که بعدها به «کاشف السلطنه» ملقب شد، آخرین فرزند **اسدالله میرزا نائب‌الایاله**، ملقب به عزیز السلطنه، در اول فروردین ۱۲۴۴ شمسی در تربیت‌حیدریه دیده به جهان گشود. وی هنگام گرفتن شناس‌نامه شهرت چایکار را برای خود انتخاب کرد. محمد میرزا پس از اتمام درس‌های مکتب‌خانه وارد دارالفنون تهران شد و به فرا گرفتن زبان فرانسه و سایر علوم مشغول شد. در سن ۱۶ سالگی به استخدام وزارت امور خارجه درآمد و با سمت دبیر دومی عازم پاریس شد. در اواخر دوره‌ی ناصرالدین شاه قاجار، به خاطر آشنایی با نهضت‌های آزادی‌خواهانه، به مخالفت با نظام استبدادی پرداخت و مدتی تحت تعقیب و فراری بود تا اینکه به دعوت مظفرالدین‌شاه به ایران برگشت و به سمت ژنرال کنسولی ایران در هندوستان منصوب شد.

مظفرالدین‌شاه قاجار چند بار خواسته بود تخم چای در ملک شخصی‌اش کاشته شود، ولی نتیجه نداد. بعد در ملاقات با کاشف السلطنه، قبل از سفر هند، او را تشویق کرده بود که تخم چای و متخصص پرورش چای به ایران بفرستد. محمد میرزا پس از اینکه تخصص لازم درباره‌ی کشت و به عمل‌آوری چای را به‌طور کامل آموخت، در سال ۱۲۷۹ مقدار زیادی تخم چای، به‌علاوه‌ی ۳ هزار گلدان نهال چای خرید و با خود آورد. چون آب و هوای شمال ایران را برای کشت چای مناسب دید، از هیئت حاکمه تقاضای زمین در شمال ایران کرد. اولین زمینی که به منظور کشت چای در اختیارش قرار گرفت، در شهر لاهیجان و تنکابن بود. به تدریج لاهیجان مرکز چای شد و چایکاری از این شهر به سایر شهرهای شمالی گسترش یافت. کاشف السلطنه در پاییز ۱۳۰۷ برای آخرین بار سفر درازی، عمدتاً به کشورهای چین، ژاپن و هندوچین می‌کند. در چین، چهار متخصص چینی را استخدام می‌کند و ماشین‌آلات کشاورزی جدید برای زراعت می‌خرد. در هنگام بازگشت و در مسیر بوشهر به شیراز، اتومبیل کاشف السلطنه به دره‌ای موسوم به (کتل ملو) سقوط می‌کند و پدر چای ایران در این حادثه کشته می‌شود.

بعد از مرگش، چهار نفر چینی استخدام شده ادامه‌دهنده‌ی راه کاشف السلطنه شدند و صنعت چای را گسترش دادند. طبق وصیت کاشف السلطنه، خانواده‌اش جنازه‌ی او را به لاهیجان حمل کردند و در سرپه‌ای که خود خریداری کرده بود به خاک سپردند. در سال ۱۳۳۶ نیز به همت مردم لاهیجان، بنای یادمان کاشف السلطنه روی آرامگاهش ساخته شد.

تأثیر تعاریف

تعریف اول: «تفکر» کار ویژه‌ی نیرویی به نام «مُفکّر» است که وظیفه‌ی آن جست‌وجو و سیر میان اطلاعات و معلومات و استفاده‌ی مناسب از آن‌ها به منظور معلوم کردن مسئله‌ای مجهول است. این همان است که ما به آن حل مسئله می‌گوییم. براساس این تعریف، هدف این است که دانش‌آموز توانایی حل مسئله پیدا کند. پس انتظارات عملکردی از دانش‌آموزان این است:

- مسئله‌ای را بررسی و اطلاعاتی را که به آن نیاز دارند مشخص کنند.
- از اطلاعات و معلومات قبلی خود استفاده کنند.
- اطلاعات جدید گردآوری کنند.
- اطلاعات قبلی و جدید را بررسی و پالایش و میان آن‌ها پیوند برقرار کنند.
- به نتیجه‌ای معتبر دست یابند و گاهی مسئله را حل کنند.

منظور از مسئله در اینجا فقط مسائل ریاضی و علوم تجربی نیست، بلکه هر نوع مسئله‌ای است. لذا برای پرورش باید توانایی کاوشگری و حل مسئله را پرورش دهیم. این انتظارات در درس‌های فصل پروژه‌ی پژوهشی کتاب تفکر و پژوهش پایه‌ی ششم پیگیری می‌شوند. در همه‌ی فصل‌ها نیز سازمان‌دهی فرایند یادگیری بر روش حل مسئله استوار است.

تعریف دوم: در این معنا «تفکر» تأمل و تدبیر در واقعیت و هنگامه‌ی عمل است. این نوع تفکر با تشخیص وظیفه یا فعل پسندیده در موقعیت پیش رو، ما را در انتخاب مناسب‌ترین گزینه برای اقدام یاری می‌کند. این معنا از تفکر نیازمند بررسی عمیق‌تر قبل از عمل است. پس انتظارات عملکردی از دانش‌آموزان این است:

- موقعیت‌های پیش رو را بررسی و تحلیل کنند.
- نتایج و پیامدهای یک رفتار را پیش‌بینی کنند.
- براساس نتایج تحلیل موقعیت، تصمیم‌گیری و اقدام کنند.
- برای تصمیم‌های خود استدلال کنند.

البته انتظارات از بزرگسالان بر مبنای این تعریف، بیش از آن چیزی است که برای دانش‌آموزان ذکر شد. انتظارات نامبرده در بیشتر درس‌های فصل‌های اول، سوم و چهارم کتاب تفکر و پژوهش پیگیری می‌شوند.

سومین معنای تفکر: به‌نوعی تأمل و تدبیر در هستی خود و دیگر موجودات

به‌عنوان «نشانه»‌های وجود و حکمت خداوند و رهنمون شدن از «نشانه» به سوی «صاحب نشانه» اشاره می‌کند. پس انتظارات عملکردی از دانش‌آموزان این است:

- پدیده‌ها و رخدادها را بررسی کنند.
- رابطه‌های بین آن‌ها را کشف کنند.
- جایگاه خود را در هستی درک کنند.

این نوع از تفکر نیازمند یافتن رابطه‌های علت و معلولی است که در نهایت به کسب نگرش نظام‌دار می‌انجامد. پدیده‌ها و رخدادها می‌توانند اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و طبیعی باشند. در دوره‌ی ابتدایی، به‌دلیل محدودیت اکثر دانش‌آموزان در تفکر درباره‌ی موضوعات انتزاعی، غالباً پدیده‌های اجتماعی و طبیعی بررسی و تحلیل می‌شوند. این انتظارات در درس‌های فصل‌های سوم و چهارم کتاب تفکر و پژوهش پیگیری می‌شوند. در برنامه‌ی درسی تفکر و پژوهش، انتظارات عملکردی دیگری نیز از دانش‌آموزان می‌رود که عبارت‌اند از:

نشانه‌های صاحب نشانه

انتظارات عملکردی برنامه‌ی درسی
تفکر و پژوهش

دکتر میترا دانشور

اشاره

در شماره‌ی قبل در

مقاله‌ی «تفکر، تعقل و حکمت و

جایگاه هر یک در هویت وجودی آدمی»

با اصطلاحات و تعریف واژه‌های کلیدی برنامه‌ی

درسی تفکر مانند تفکر، تعقل و حکمت آشنا شدید.

شاید برای شما این سؤال مطرح شده باشد که این

تعریف‌ها به چه درد می‌خورند؟

حق با شماست. همه‌ی ما تعریف‌های زیادی خوانده‌ایم،

اما کدام تعریف را در پرورش تفکر مبنای کار خود

قرار داده‌ایم. باید گفت، تعریف‌ها فقط واژه

نیستند، بلکه ویژگی‌هایی که در آن‌ها تأکید

شده است مبنای کار ما قرار می‌گیرد

و انتظارات ما را مشخص

می‌کند.

- از زبان صحیح و دقیق (کلامی و غیر کلامی) برای ارائه‌ی آرا و نظرات خود استفاده کنند.
 - در حل مسائل و مشکلات با دیگران هم‌فکری کنند.
 - مهارت‌های اجتماعی و آداب گفت‌وگوهای جمعی را به کار گیرند.
 - برای پرورش خصلت‌های یک فرد متفکر در خود تلاش کنند.
- این گروه از انتظارات در فرایند یادگیری از طریق روش‌ها پیگیری می‌شوند. به همین دلیل، در فرایند یادگیری، در کلاس‌های پرورش تفکر، از فعالیت‌های گروهی و گفت‌وگوهای کلاسی به وفور استفاده می‌شود. خصلت‌های فرد متفکر در مقاله‌ی بعدی بررسی می‌شود.

دیدنی‌های سرزمین من

بیاید همراه هم چگونگی پیگیری چنین اهداف و انتظاراتی را در یکی از درس‌های کتاب تفکر و پژوهش پایه‌ی ششم بررسی کنیم.

در درس «دیدنی‌های سرزمین من» به دانش‌آموزان گفته‌ایم: «فرض کنید قرار است یک مهمان خارجی به کشور ما بیاید و شما می‌خواهید او را به شهرهایی که جاهای دیدنی دارند، ببرید. کدام مناطق یا شهرها را انتخاب می‌کنید؟» دانش‌آموزان ابتدا انفرادی سه جا را در نظر می‌گیرند. بعد به‌صورت گروهی این کار را انجام می‌دهند و سپس در کلاس نتایج توافق گروه را مطرح می‌کنند و در نهایت فهرستی از جاهای دیدنی ایران روی تخته‌ی کلاس نوشته می‌شود. این نوع اجرا حداقلی‌ترین شکل اجرای این فعالیت است که به تحقق انتظارات عملکردی نمی‌انجامد. اشتباه دانش‌آموزان در انتخاب، در مرحله‌ی فعالیت انفرادی و گروهی، طبیعی است. باید هم اتفاق بیفتد. افراد از اشتباه‌های خود بیشتر یاد می‌گیرند و آن‌ها در این مرحله یا جاهای دیدنی شهر و روستای خود را در نظر می‌گیرند یا شهرهایی مثل مشهد، اصفهان و شیراز را هم اضافه می‌کنند. اما در مرحله‌ی گفت‌وگوی کلاسی، دانش‌آموزان علت انتخاب‌های خود را بیان و استدلال می‌کنند. در این مرحله، این ما هستیم که باید از آن‌ها بخواهیم یک بار دیگر صورت مسئله را بررسی و تحلیل کنند که مسئله چه اطلاعاتی به آن‌ها داده و برای پاسخگویی به چه اطلاعاتی نیاز دارند. تنها اطلاعاتی که به آن‌ها داده شده، این است که مهمان خارجی است. آیا این حد از اطلاعات برای پاسخگویی کافی است؟ در این فعالیت، «انتخاب برای دیگری» تمرین می‌شود. آن دیگری چه ویژگی‌هایی دارد که باید مورد توجه قرار گیرد؟ این همان اطلاعاتی است که قبل از تصمیم‌گیری به آن نیازمندیم. دانش‌آموزان باید فهرست کنند که برای انتخاب مکان به چه اطلاعاتی نیاز دارند. سؤالات زیر مواردی هستند که دانش‌آموزان پس از بررسی دقیق سؤال اول درس مطرح کردند.

- آیا این مهمان قبلاً به ایران آمده است؟ اگر قبلاً آمده کجاها را دیده است؟
- زن است یا مرد؟ سنش چقدر است؟
- سلامتی او در چه حدی است و علایقش چیست؟
- از کدام کشور آمده است؟ جاهای دیدنی کشور ما کجاست؟
- چقدر پول برای خرج کردن داریم؟

در نهایت، نتیجه خواهند گرفت که «قبل از پاسخگویی به یک سؤال، آن را دقیق بررسی و اطلاعات مورد نیاز را مشخص کنیم» و «وقتی انتخاب‌های ما برای دیگران پیامدهایی دارد، باید ویژگی‌ها و ارزش‌های آن‌ها را در نظر بگیریم» نه اینکه فقط سلیقه‌ی خود را لحاظ کنیم. اکنون بررسی کنید چنین فعالیتی کدام انتظارات عملکردی ذکر شده در این نوشته را دنبال می‌کند.

منابع

کتاب معلم (راهنمای تدریس) تفکر و پژوهش پایه‌ی ششم. سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. چاپ دوم. تهران. ۱۳۹۵.

«همراهان ما» صفحه‌ی ارتباطی خوانندگان با دفتر مجله است. شما هم می‌توانید پیام‌ها، نوشته‌ها و درخواست‌های خود را از راه‌های ارتباطی (صندوق پستی، تلفنی، مراجعه‌ی حضوری، ایمیل) با ما در میان بگذارید. مقالات و نوشته‌های دوستانی که نام آن‌ها در پی می‌آید دریافت شد. به دلیل بالا بودن تعداد آثار ارسالی و محدودیت صفحات مجله، متأسفانه چاپ آثار این همکاران در رشد آموزش ابتدایی ممکن نخواهد بود.

پاسخ به نامه‌ها

فریدون شهر؛ «فراتحلیلی از ارتباط بین درگیری والدین در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان...» **محمد حسین ملکیان،** آموزگار دبستان شاهد شیدانشید، شهرضا؛ «اختلالات یادگیری و افزایش دقت و تمرکز» **سمیه اسماعیلی،** آموزگار دبستان شهید مردانی، تو دشت کوهپایه؛ «دقایقی با یار مهربان»، «راهکارهای درمانی» **فرانک کیانی‌منش،** دبستان معاد زازران، فلاورجان؛ «جملات زیبا» **فاطمه نریمانی دهنوی،** آموزگار دبستان حکیمه، ناحیه‌ی پنج؛ اصفهان؛ «املا‌ی آموزشی». **اکبر احمدیان باغبادرانی،** دبستان عدل، اصفهان؛ «شیوه‌های خلاقانه» **فریبا عادل‌زاده نایینی،** آموزگار دبستان امام‌رضا (ع) ناین؛ «اتاق تاریک» **منصوره دهقان‌یان آرانی،** آموزگار، آران و بیدگل؛ «چگونه می‌توانم تفکر خلاق و نقاد را افزایش دهم؟»، «خدایا، چرا من؟»، «صبحانه‌ی تخم‌مرغی».

آذربایجان شرقی: محبوبه اصولی، دبستان غیردولتی راستا؛ «تجارب برتر تربیتی». **علی نایبی،** آموزگار ناحیه‌ی چهار، تبریز؛ «تحلیل فارسی ششم ابتدایی». **کریم عباسی اول،** فنون کاهش استرس».

آذربایجان غربی: پروانه پاکدوست، سلماس؛ «داستان کوتاه». **حسین محمدیان،** دبستان شهید فتاحی، سردشت؛ «جدول ضرب تازه»، «ضرب هندی» «ناگفته‌های آموزش نوشتن اشکال حروف». **صدیقه علی‌پور اصل،** خوی؛ «تحلیل محتوای کتاب مطالعات اجتماعی پایه‌ی سوم». لطفاً تحلیل محتوا را به واحد مربوطه در دفتر تألیف کتب ابتدایی و متوسطه‌ی نظری بفرستید. **عباس قلعه‌پور اقدام،** ارومیه؛ «والدین چگونه می‌توانند نقش فعالی در پیشرفت ریاضی دانش‌آموزان داشته باشند!»، «سلامت جسمی و پیشرفت تحصیلی».

اردبیل: صابر رجایی؛ بهمن زرگر راهرو؛ «تکاتی در اجرای مؤثر یادگیری».

البرز: بهرام قاسمی، ناحیه‌ی چهار کرج؛ «هوش‌های چندگانه».

تهران: فریبا کلاتتری، سکینه اکبرنیا، دبستان ریحانه‌النبی، فشافویه؛ «بررسی و تحلیل محتوای مجلات رشد» **عاطفه خدادادی اویندین،** شهرک قیامدشت؛ «تأثیر قصه‌گویی حرفه‌ای» **ایران پیروی،** منطقه‌ی ۹ تهران؛ «بررسی میزان اثربخش ارزشیابی توصیفی در ابتدایی» **ساغر مردشیری،** آموزگار

اصفهان: مریم فاضلی‌زاده، آموزگار دبستان دخترانه‌ی نیک‌دخت، نجف‌آباد؛ «شیرین مثل قصه‌ی مادر بزرگ». لطفاً این کار را به رشد نوآموز برسانید. **بهناز حق‌بین،** آموزگار دبستان دانشگاه صنعتی، اصفهان؛ «کارتون‌های مفهومی» **شهناز شیرانی،** اصفهان؛ درباره‌ی مسابقه‌ی «تلنگری برای تفکر» به عرض می‌رساند، اسامی برندگان در شماره‌ی دوم سال ۹۵-۹۶ درج می‌شود. به دلیل فراوانی تعداد شرکت‌کنندگان بهتر است عزیزان شرکت‌کننده در مسابقه، پس از ارسال پاسخ، پی‌گیری فرمایند. **عزت صافی،** دبستان شاهد مرضیه (س)، نجف‌آباد؛ «شهرک الفبا» **حسین گوگوانی،** دبستان شهید احمد موسوی،

منطقه‌ی ۱۷ تهران؛ «خلافت و شکوفایی» **فاطمه حسین‌خانی**، آموزگار منطقه‌ی ۵ تهران؛ تقویت و پرورش شخصیت دانش‌آموز «**معصومه حسن‌پور توچاهی**، دبستان شهید مدنی، منطقه‌ی ۵ تهران؛ «چگونه فارسی را آسان بخوانیم؟» **محترم پازوکی**، آموزگاه معصومی شریف، منطقه‌ی ۷؛ «چگونه کیفیت آموزشی را بهبود بخشیم؟»، «زیبا و خلاقانه کار کردن» **حمیدرضا نان‌آور**، تهران؛ «طراحی آموزشی قرآن پایه‌ی ششم».

چهارمحال و بختیاری: شهپر دهقانی، زهره لطفی‌زاده، آموزگار، شهر کرد؛ «علل افت درس ریاضی در مدارس ابتدایی»، «نماز و تأثیر آن در زندگی»، «نقش ورزش در سلامت جسم و روح».

خراسان جنوبی: محمدحسین صمدی، فردوس؛ «تعارف» **امید معماری**، دبستان حافظ، روستای گازار؛ «چگونه فضای فیزیکی نامطلوب مدرسه را به کمک والدین...»، «چگونه توانستیم به کمک درس پژوهی مشکل دانش‌آموزان پایه‌ی ششم...».

خراسان رضوی: حجت صادقی خلیل‌آباد، جعفر صداقتی، خلیل‌آباد؛ «تأثیر خواب و حالات روانی در شاخص توده‌ی بدنی».

خوزستان: فاطمه موسیوند، دبستان صدیقه‌ی کبری، بندر امام خمینی ماهشهر؛ «تجربیات سبز» **ژانت احتشامی**، آموزگار؛ «ضرب انگشتی».

سمنان: مریم نصیری، مربی بهداشت، گرمسار؛ «تغذیه در دانش‌آموزان».

سیستان و بلوچستان: حسینعلی مؤمنی، ناحیه‌ی یک، زاهدان؛ «آلبوم فعالیت‌های کلاسی». **عالیه مالکی چلنگی**، آموزگار دبستان ۱۳ آبان، زاهدان؛ «آموزش املا».

فارس: لیلا کشتکارانی، آموزگار دبستان دکتر حسابی، شیراز؛ «کلاس‌داری...» **اعظم آشنا**، آموزگار دبستان هاشمی‌زاده، لارستان؛ «تأکید بر آموزش نماز و احکام». **فاطمه صارمی**، مرکز اختلالات یادگیری شهید روزی طلب، شیراز؛ «توجه به تفاوت‌های فردی در دانش‌آموزان».

کردستان: شهلا سفرنگ، دبستان مبعث، مریوان؛ «شورای دانش‌آموزی در مدارس». **سلما مسعودیان**، ناحیه‌ی دو، سنندج؛ «پاورپوینت مجله‌ی رشد». **امیر مقصود گردوان**، سیلوانا؛ «سنگش آموخته‌ها» **حامد تینا**، مرکز اختلالات یادگیری مریوان؛

«عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی». **ابراهیم کریم‌زاده**، ناحیه‌ی دو سنندج؛ «جدول ریاضی»، «ارزشیابی خوانداری». **رسول قادری**، بهرام ملکی، سقز؛ «تحلیل محتوای دیداری کتاب فارسی دوم».

کرمان: محمد محمدرضا خانی، مهدیه گنجی‌زاده، کرمان؛ «اهمیت آموزش پدافند غیرعامل در مدرسه».

گلستان: تبسم اردشیر، دبستان حضرت رقیه (س) آق‌قلا، لطفاً در پاسخ به مسابقه‌ی تلنگری برای تفکر، در کنار عکس، توضیحاتی نیز مرقوم بفرمایید.

گیلان: کلثوم مهرابی، آموزگار، رودسر؛ «تجربیات سبز».

لرستان: سعید چگنی، سرگروه دوره‌ی ابتدایی، بروجرد؛ «با کودک بی‌ادب و پرخاشگر چگونه رفتار کنیم؟»، «اختلال نارسایی توجه».

مازندران: سیدجعفر شاه نوری، فاطمه سلطانی، فریدون‌کنار؛ «معلم حرفه‌ای». **فاطمه قلی‌زاده**، دبستان پیام انقلاب، نوشهر؛ «اثر خود را به رشد ادب فارسی بفرستید»، «یادگیری ادبیات» **زهره عباسی**، دبستان شهدای هولاء، ساری؛ «اصل تعلیم و تربیت». **فرخنده تقی‌زاده**، ساری؛ «کافشن پادار» و «لیخنند حجاب». **ملیحه گرائیلی**، دبستان حضرت آمنه (س)؛ «چغندر درس آموز». **نوید کاظمی اسکی**، مرزن‌آباد؛ «چالش‌های پیش روی مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه»، «تأثیر انگیزش...» و «بررسی راه‌های ترویج درس پژوهی». **خدیجه وکیلی**، آموزگار ناحیه‌ی یک، ساری؛ «نقش و اهمیت آموزگار پایه‌ی اول». **اسماعیل عموزاده**، بهشهر؛ لطفاً عکس‌های با کیفیت بفرستید. **فاطمه حبیبی**، آموزگار، جویبار؛ «عفاف و حجاب».

مرکزی: نعیمه قاسمی، ساوه؛ برای اطلاعات بیشتر لطفاً به سایت مجلات رشد و صفحه‌ی فهرست مجلات رشد مراجعه فرمایید. **شهربانو سادات امینی**، دبستان دکنر حسابی، تفرش؛ «راهکارها» و «دیکته». **زهره محبوب دنیوی**، دبستان توحید، منطقه‌ی خشک‌رود؛ «طبیعت بهترین کلاس درس...».

آثار این عزیزان رسید:

فاطمه سلطانی پیشنهاد کرده است به بیشترین شرکت‌کنندگان در مسابقه‌ی تلنگری برای تفکر جایزه داده شود. اجرای این پیشنهاد ممکن نیست و در هر دوره ۴۰ نفر انتخاب می‌شوند. **نساء حامدی**؛ «تربیت صحیح»، «نکاتی که والدین در هنگام نصیحت باید رعایت نمایند» **شیرین باغستانی**؛ «سال اول استخدام» - **پور موسوی**؛ «مشارکت دانش‌آموزان در مدیریت کلاس چند پایه».

تولد نقطه‌ی شروع و شکل‌گیری احساسات و عواطف در فرد به‌شمار می‌آید؛ ابزاری که سازنده‌ی شخصیت هر کدام از ماست؛ سکوی پرتابی برای رسیدن به جایگاهی که در آینده انتظار کودکان ما را می‌کشد. عوامل متعددی در شکل‌گیری این ابزار مؤثرند که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان از خانواده، به‌عنوان هسته‌ی اول این جریان، و در درجه‌ی بعد آموزگار، به‌عنوان کامل‌کننده و سامان‌دهنده‌ی این فرایند، نام برد. نویسندگان پویانمایی «درون و بیرون»، با آگاهی از حساسیت این دوره، سعی در به‌نمایش گذاشتن مخاطراتی داشته‌اند که تهدیدی جدی برای شکل‌گیری درست این احساسات هستند. در این فیلم، شخصیت منفی و عوامل خارجی نقش اصلی را برعهده ندارند، بلکه تمام داستان از اتفاقات داخل ذهن‌ها روایت می‌شود.

نگاهی به پویانمایی «درون و بیرون»

یک روان‌شناسی خودمانی

مهران نعمت‌اللهی

درون و بیرون
(INSIDE OUT)
کارگردان: پته داکتر
نویسندگان:
پته داکتر - رونالدو دل کارمن
جوایز:
برنده‌ی جایزه‌ی بهترین
پویانمایی در مراسم گلدن
گلوب و اسکار ۲۰۱۶

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش‌آموزی

به صورت ماه‌نامه و ده شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد کودک برای دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی

رشد نوآموز برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی

رشد دانش‌آموز برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش‌آموزی

به صورت ماه‌نامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد نوجوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد پسران برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد جوان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه دوم

رشد جوانان برای دانش‌آموزان دوره آموزش متوسطه دوم

مجله‌های بزرگسال عمومی

به صورت ماه‌نامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

♦ رشد آموزش ابتدایی ♦ رشد تکنولوژی آموزشی

♦ رشد مدرسه فردا ♦ رشد معلم

مجله‌های بزرگسال تخصصی:

به صورت فصل‌نامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

- ♦ رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی ♦ رشد آموزش زبان و ادب فارسی
- ♦ رشد آموزش هنر ♦ رشد آموزش مشاور مدرسه ♦ رشد آموزش تربیت بدنی
- ♦ رشد آموزش علوم اجتماعی ♦ رشد آموزش تاریخ ♦ رشد آموزش جغرافیا
- ♦ رشد آموزش زبان‌های خارجی ♦ رشد آموزش ریاضی ♦ رشد آموزش فیزیک
- ♦ رشد آموزش شیمی ♦ رشد آموزش زیست‌شناسی ♦ رشد مدیریت مدرسه
- ♦ رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش ♦ رشد آموزش پیش‌دبستانی

مجله‌های رشد عمومی و تخصصی، برای معلمان، مدیران، مربیان، مشاوران و کارکنان اجرایی مدارس، دانشجویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان گروه‌های آموزشی و... تهیه و منتشر می‌شود.

♦ نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴

آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.

♦ تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸

♦ وبگاه: www.roshdmag.ir

داستان فیلم در مورد دختر بچه‌ای به نام **رایلی** است که مهاجرت آن‌ها از شهری به شهر دیگر و انطباق نیافتن با شرایط جدید، آغازگر حوادث فیلم می‌شود. شادی اولین کاراکتری است که با تولد رایلی وارد فیلم می‌شود که به مرور با غم، ترس، خشم و انزجار، به‌عنوان پنج احساس اصلی، با در اختیار گرفتن مغز، به هدایت رایلی می‌پردازند. نقش خانواده در این تزلزل نمود بیشتری پیدا می‌کند، به‌طوری که کوچک‌ترین اقدام نسنجیده‌ی آن‌ها باعث ویرانی جزایری مثل خانواده، دوستی، صداقت، بازی و شوخی و حتی هاک (که رشته‌ی اصلی ورزشی رایلی است) می‌شود که با مصالحی از جنس خاطراتش ساخته شده‌اند.

روحیه‌ی شکننده‌ی کودکان و نوع تعامل اطرافیان با آن‌ها خط‌مشی عوامل فیلم بوده است. در این فیلم، بررسی موشکافانه‌ی بین‌نبرد ارتباط مؤثر دانش‌آموز با هم‌کلاسی‌ها و آموزگار در مدرسه، و نقش خانواده به‌عنوان کانون اصلی وقوع اتفاقات صورت پذیرفته و راهکارهای مناسبی برای پیشگیری از بروز چنین بحران‌هایی در کودکان پیشنهاد داده شده است که توجه به آن‌ها می‌تواند از بسیاری افت‌های تحصیلی رمزگشایی و از وقوعشان جلوگیری کند.

تجربه‌ی آموزگاران

نقش آموزگاران محترم در شناسایی این‌گونه دانش‌آموزان اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا تجربه نشان داده است در بیشتر موارد، اولین علائم تغییر در روحیه‌ی کودکان، زودتر از خانواده و در محیط مدرسه پدیدار می‌شود. با توجه بیشتر مربیان آموزشی و ارتباط نزدیک‌ترشان با والدین، می‌توان قبل از رسیدن به مراحل حادثه، برای حل مشکل چاره‌اندیشی کرد.

در جایی از فیلم، تصور عام با این مضمون که شادی می‌تواند تمام احساسات را کنترل کند، به چالش کشیده و نشان داده می‌شود، کاری را که شادی با تمام تلاش خود در انجام آن توفیقی ندارد، غم به‌عنوان شیر اطمینان احساسات، انجام می‌دهد. غم فقط با به‌کارگیری شگرد ساده‌ای با عنوان «همدردی کردن»، باعث می‌شود روند خالی شدن انرژی‌های منفی به خوبی انجام گیرد. از همین‌جا می‌توان نتیجه گرفت، نباید هیچ احساسی از کودکان را سرکوب کرد، بلکه باید آن‌ها را به سمت مسیر درستی سوق داد تا نقش خود را به درستی و در جای خود ایفا کنند.

این فیلم تقابل احساسات است با خود. نوعی درگیری داخلی که به جای دخالت ناآگاه، به مدارای آگاهانه احتیاج دارد. بیش از همه همدردی است به خانواده‌ها و آموزگاران گرمایی که با شناخت حساسیت‌های کودکان و شاگردان خود، در مسائل روحی - روانی آن‌ها عمیق‌تر کنکاش کنند و ناراحتی‌های آن‌ها را ساده و گذرا نپندارند.

در پایان، به همه‌ی مخاطبان ارجمند توصیه می‌کنم، با دقت به تماشای محصول جدید شرکت پیکسار بنشینید. این شرکت در سال‌های اخیر سعی کرده است علاوه بر جذابیت‌های بصری پویانمایی‌های خود، محتوا و مضامین غنی‌تری هم به کارش ببخشد.

برگزیدگان مسابقه‌ی تلنگری برای تفکر

دوره‌ی نوزدهم - سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴

در هفت دوره از برگزاری مسابقه‌ی «تلنگری برای تفکر» شاهد حضور گسترده‌ی آموزگاران و دیگر همکاران خود بوده‌ایم. شرکت‌کنندگان در این فعالیت با شور بسیار پاسخ‌های خود را به دفتر مجله فرستاده‌اند و کارشناسان مجله نیز آن‌ها را بررسی و ارزیابی کرده‌اند. در این شماره و سال تحصیلی نیز به روال دوره‌های پیش نام چهل نفر از برندگان مسابقه (پنج برنده در هر شماره‌ی مجله) درج شده است.

برای برگزیدگان، هدیه و تقدیرنامه‌ای به امضای مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در نظر گرفته شده است که تا پایان آذر سال ۱۳۹۵ به نشانی‌های اعلام شده‌ی شرکت‌کنندگان فرستاده خواهد شد. از تمام شرکت‌کنندگان در این فعالیت متشکریم و تقاضا می‌کنیم برندگان در صورتی که تا پایان آذرماه هدایای خود را دریافت نکردند با دفتر مجله به شماره‌ی ۰۲۱-۸۸۸۳۹۱۷۸ تماس بگیرند.

اسامی برندگان رشد ابتدایی - مسابقه تلنگر سال تحصیلی ۹۵-۹۴

۱	ابوالفضل یوسفی ممقانی	۲۱	ملیحه محجوب‌زاده
۲	امیر طیار	۲۲	افتخارسادات سادات موسوی
۳	یوسف بابازاده	۲۳	فرنوش السادات اولیایی
۴	الهام کوهی	۲۴	علیرضا سودمند
۵	فاطمه الیاسی	۲۵	اعظم ملکی
۶	طاہره عسکری	۲۶	صدیقه کابلی
۷	حسین محمدیان	۲۷	مرضیه مزرعه کاظمی
۸	فرزانه الهیار	۲۸	جعفر اعظمی
۹	سهیلا شیرمحمدی	۲۹	طاہره رحمانی
۱۰	محمد فیروزیان	۳۰	هایده ابراهیمی
۱۱	شهلا نوری‌زاده	۳۱	عصمت جمالی
۱۲	خدیجه انصاری	۳۲	خدیجه رنجبران
۱۳	عشرت حاجی‌پور	۳۳	رضوانه کاویان
۱۴	حسین نقوی شاهکویی	۳۴	مریم هاشمی‌راد
۱۵	یوسف منتشلو	۳۵	زهره کمشی کمر
۱۶	حمدا له قنبری	۳۶	سیدجعفر شاهنوری
۱۷	زهره مقدوری	۳۷	مهرداد خطیبی
۱۸	زهره دستان	۳۸	اعظم محمدرضایی
۱۹	سعیده رجائیان	۳۹	نسرین صیادی
۲۰	ام کلثوم شریعتی	۴۰	رباب اژدری

اقتصاد مقاومتی؛ اقدام و عمل

رشد برای رشد

نحوه اشتراک:

پس از واریز مبلغ اشتراک به شماره حساب ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت، شعبه سه‌راه آزمایش کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست، به دو روش زیر، مشترک مجله شوید:

۱. مراجعه به وبگاه مجلات رشد به نشانی: www.roshdmag.ir و تکمیل برگه اشتراک به همراه ثبت مشخصات فیش واریزی؛
۲. ارسال اصل فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک با پست سفارشی یا از طریق دورنگار به شماره ۰۷۷۳۳۶۶۵۶. لطفاً کپی فیش را نزد خود نگه دارید.

♦ عنوان مجلات در خواستی:

- ♦ نام و نام خانوادگی:
- ♦ تاریخ تولد:
- ♦ میزان تحصیلات:
- ♦ تلفن:
- ♦ نشانی کامل پستی:
- استان: شهرستان:
- خیابان: پلاک:
- شماره فیش بانکی: شماره پستی:
- مبلغ پرداختی:
- ♦ اگر قبلاً مشترک مجله رشد بوده‌اید، شماره اشتراک خود را بنویسید:

امضا:

- ♦ نشانی: تهران، صندوق پستی امور مشترکین: ۱۱۱۵۵/۴۹۷۹
- ♦ تلفن بازگانی: ۰۲۱-۸۸۸۶۳۰۸
- ♦ Email: Eshterak@roshdmag.ir

- ♦ هزینه اشتراک سالانه مجلات عمومی رشد (هشت شماره): ۳۵۰/۰۰۰ ریال
- ♦ هزینه اشتراک سالانه مجلات تخصصی رشد (سه شماره): ۲۰۰/۰۰۰ ریال

پسرم، چه خوب شد برق رفت.
من باباتم، این هم مامانته!

۱۳ آبان چراغی فراراه دانش آموزان

